МАКЕДОНСКА РАЗВОЈНА ФОНДАЦИЈА ЗА ПРЕТПРИЈАТИЈА

Partnerët-Shqipëri
Qendra për Ndryshim dhe Manaxhim Konflikti

Проект: "Промоција на женско претприемништво во пограничен регион"

ИЗВЕШТАЈ ОД ИСТРАЖУВАЊЕТО ЗА СОСТОЈБАТА НА ЖЕНСКО ПРЕТПРИЕМНИШТВО ВО СТРУШКИОТ РЕГИОН

Струга, јуни 2011

The Project is supported with the financial assistance of the European Union.
Проектот е поддржан со финансиска поддршка од Европската Унија

1. КОНТЕКСТ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Македонската развојна фондација за претпријатија (МРФП), во конзорциум со Центарот за управување со промени и кризи (Партнерс Албанија), го спроведува **проектот „Промоција на женско претприемништво во пограничен регион“,** финансиски поддржан од страна на Делегацијата на Европската Комисија во Република Македонија и Делегацијата на Европската Комисија во Република Албанија. Цели на проектот се: **Целите** на ПСА се: **Зголемување на соработката и трговската размена** помеѓу (жените) претприемачи од пограничниот регион, Создавање **поволна околина за развој на бизниси во сопственост и/или управувани од жени** од пограничниот регион и **Промоција на бизниси управувани од жени** од пограничниот регион.

2. ЦЕЛ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Целта на истражувањето беше да се утврди **состојбата со женското претприемништво во струшкиот регион**, со цел да се даде оценка за постојната поддршка за жените претприемачи, да се изврши идентификација на главните предизвици за развојот на женското претприемништво и да се дадат препораки за јакнење на капацитетот на жените претприемачи во струшкиот регион, како и препорака за можни активности и сектори за соработка на жените претприемачи во пограничниот регион на Струга, Р.Македонија и Поградец,Р.Албанија.

3. МЕТОДОЛОГИЈА

Истражувањето ги користеше следните инструменти при истражувањето:

- Структурирани интервјуа со релевантни чинители од регионот на Општина Струга
- анкети на идентификуваните жени претприемачи;
- анализи на документи и останати извештаи .

4. ФАЗИ ВО СПРОВЕДУВАЊЕ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Во периодот од 30 мај до 30 јуни 2011 година во **три фази** се спроведе истражување за состојбата со женското претприемништво во струшкиот регион.

Во првата фаза, се работеше на анализа на достапни документи и податоци за фирмите , се реализираа **интервјуа со претставници на релевантни институции, стручњаци и жени претприемачи** од струшкиот регион.

Во втората фаза изготвен е анкетен прашалник, и**дентификувани се жени препприемачи и извршено е нивно анкетирање**. Во рамките на интервјуата и анкетите извршено е испитување и утврдување на потребите *обуки*.

Во третата фаза подготвен е **Извештај** од истражувањето и резултатите.

5. СОДРЖИНА НА ИЗВЕШТАЈОТ

КОНТЕКСТ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО 2

ЦЕЛ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО 2

МЕТОДОЛОГИЈА 2

СОДРЖИНА НА ИЗВЕШТАЈОТ 3

ИЗВРШНО РЕЗИМЕ 4

ПРЕГЛЕД НА ПОДАТОЦИТЕ ЗА СОСТОЈБАТА ВО БИЗНИСИТЕ ВО ВО РЕГИОНОТ НА СТРУГА 7

ЛИСТА СО ИДЕНТИФИКУВАНИ ЖЕНИ ПРЕТПРИЕМАЧИ ОД СТРУШКИОТ РЕГИОН СО КРАТОК ПРОФИЛ 9

АНАЛИЗА НА ГЛАВНИТЕ ПРЕДИЗВИЦИ СО КОИ СЕ СООЧУВААТ ЖЕНИТЕ ПРЕТПРИЕМАЧИ ВО РЕГИОНОТ НА СТРУГА 12

АНАЛИЗА НА СОСТОЈБАТА – ВРЗ ОСНОВА НА АНКЕТАТА НА ЖЕНИТЕ ПРЕТПРИЕМАЧИ 12

АНАЛИЗА НА СОСТОЈБАТА – ВРЗ ОСНОВА НА ИНТЕРВЈУТА НА РЕЛЕВАНТНИ ЧИНИТЕЛИ НА ЗАЕДНИЦАТА 20

ПРОЦЕНКА НА ПОТРЕБИТЕ ОД ГРАДЕЊЕ КАПАЦИТЕТ НА ИДЕНТИФИКУВАНИТЕ ЖЕНИ ПРЕТПРИЕМАЧИ 22

ПОДАТОЦИ ЗА ПРЕТПРИЕМНИШТВОТО ВО ОПШТИНА СТРУГА 24

СПИСОК НА АНКЕТИРАНИ ЖЕНИ ПРЕТПРИЕМАЧИ 25

СПИСОК НА ИНТЕРВЈУИРАНИ РЕЛЕВАНТНИ ЧИНИТЕЛИ 27

ПРАШАЛНИК ЗА ИНТЕРВЈИРАЊЕ НА РЕЛЕВАНТНИ ЧИНИТЕЛИ 28

ПРАШАЛНИК ЗА АНКЕТИРАЊЕ НА ИДЕНТИФИКУВАНИ ЖЕНИ ПРЕТПРИЕМАЧИ 29

ПОДАТОЦИ ЗА НЕВРАБОТЕНОСТА ВО ОПШТИНА СТРУГА 34

ИЗВРШНО РЕЗИМЕ

Истражувањето за состојбите во женското претприемништво во Струшкиот регион реализирано е во соработка со локалните фирми водени од жени претприемачи во Општина Струга како и претставници на локалните власти(општина, Совет, подрачни единици на министерства), агенции, граѓански организации, банки и образовни институции.

Реализацијата се спроведе во неколку фази и тоа **анализа на достапни документи** на локално, регионално и национално ниво, изработени од Општина Струга, Агенцијата за вработување на РМ и Агенцијата за подршка на претприемништвото на РМ, како и ГТЗ РЕД, со цел општа и локална перцепција на состојбите.

Податоци за состојбите во локалните бизниси на жени претрпиемачи се изработени врз основа на увидот во статистиката на Општина Струга, подрачната единица на Министерството за Пензиско и здравствено осигурување, Агенцијата за вработување на Р.Македонија-Струга , како и податоците добиени од Заводот за статистика на Р.Македонија.

Во општина Струга регистрирани се 3503 невработени жени, од кои 1.518 се на возраст од20до 29 години, 2010 невработени жени се без квалификација, 622 се жени со средно образование а 331 со завршен факултет.Од вкупниот број на невработени жени 414 чекаат на вработување 7 години а 709жени се невработени повеќе од 8години.

Во Струшкиот регион, вработени се вкупно 3.704жени.Од 284 регистрирани земјоделци само 88 се жени, од 129 самостојни занаетчии само 21 се жени. Корисници на социјална помош се 76 жени од 131 приматели.

Според добиените податоци неможе подетално да се утврди точно бројот на бизнисите во сопственост или кои се управувани од жени. Евидентно е дека жените и според бројот и според структурата на образование и време на чекање се во многу понеповолна состојба од мажите во Општина Струга по основ на вработеноста. Од спроведените анкети и интервјуа добиени се информации дека жените како сопственици или управители на фирми се јавуваат најчесто во трговијата и тоа со текстил, потоа во угостителство, финансискиот консалтинг, здравствените и стоматошки ординации, фармацевтски продавници, услужните дејности (фризери, козметика), производство на текстилни производи, приватни станоиздавачи и друго. Најчесто работат во семејни бизниси. Но во повеќе случаи жените се само наведени како управители но формално со нив управуваат нивните мажите.

Изработен е прашалник за интервју и реализирни се 27 **интервјуа со претставници на релевантни институции**, стручњаци и жени претприемачи од струшкиот регион. Опфатени се раководителите на сектори и членови на Совет на Општина Струга и релевантни комисии, претставници на јавни претпријатија, водечки локални фирми(хотели) и банки, средношколски и универзитетски професори,релевантни граѓански организации) и високи претставници на организации кои работат во регионот - меѓународни(ГТЗ) и национални организации(Центар за развој на ЈЗПР, ЕСА), раководители на подрачни единици на министерства во Струга, претставници на Агенција за Вработување, Агенција за подршка на земјоделството, Агенција за промоција и подршка на туризмот; со цел да се добијат специфични информации за состојбата со

бизнисите и препораки за активности и бизниси во сопственост и/или управувани од жени во регионот на Струга. Од интервјуата идентификуванисе проблемите на ниското ниво на едукација за претприемачки активности, патријахалните односи , затвореност на локални пазари, слабата промоција и отежнатиот пристап до капитал. Евидентно е дека во локалнта економија има тренд на стагнација и опаѓање кај постоечките бизниси, но и добра адаптација и пораст во работењето на малите текстилни фирми, зголемување на бројот на туристи од европските држави, но и намалување на бројот на домашни туристи. Најповолните можности за економски развој се во сферата на туризмот, текстилна индустрија, производство на земјоделски производи и преработка, сточарство, производство на риба. Затоа е потребно е да се подобри локалната инфраструктура, да се подигне нивото на хигиена и уредување на туристичките локалитети, да се интензивира промоција на локалните бизниси и туристички потенцијали. Деловна соработка со Р.Албанија моментално имаат бизнисите од градежништвото и трговијата. За поголема соработка потребни е воспоставување на редовни деловни контакти меѓу локалните бизниси, иницирање на деловни мрежи на ниво на кластери, промотивни активности – регионални саеми и изложби, но исто така поребно е да се интензивира изградбата на патната и железничката инфраструктура . Најбрзи и најефикасни резултати би можело да се постигнат во трговијата и туризмот, како и транспортот на стоки и производи.

Во втората фаза (која паралелно се имплементираше) изготвен е анкетен прашалник, извршена е поширока идентификација на адекватни лица, извршен е првичен контакт со цел да се мотивираат за соработка и да се идентификуваат субјектите за соработка. И**дентификувани се 52 а анкетирани се 38 жени претприемачи, во различни дејности како и претприемачи** кои активно се занимаваат со деловни активности во пограничниот регион со Албанија. Најголем дел од жените претприемачи 80% се на возраст од 29-49.Половина од анкетираните се со средношколско образование а 45% се со завршен факултет. Една четвртина од анкетираните жените претприемачи неучествувале на ниту една обука.

Скоро 82% од жените претприемачи се во брак ,од кои 23% имаат 2 деца. Кај повеќе од половината (58%)водат грижа за децата заедно со партнерот. Кај 3/4 од анкетираните обврските за грижата за домот ја делат со партнерот. Просечно 50% од жените претприемачи поминуваат помеѓу 8-10 часа на работа. Повеќето од слободното време го посветуваат на домот и семејството, што ни покажува дека жените имаат многу малку време за себе.

Половина од број на фирми на жените претприемачи се отворени после 2001.Во време на започнување со сопсвен бизнис жените во најголем дел биле на возраст од 18-28 г. 45% и од 29-39 г. 45%. Најголем дел го продолжиле веќе започнатиот семеен бизнис, додека 29% започнале бизнис со својот брачен другар. Според бројот на вработени 80% од фирмите на жените претприемачи се микро претпријатија , додека според големината на обрт на средства 27% се мали претпријатија. Најголем дел отпаѓаат на трговија 38%, туризам 17%, угостителство 10%, 7% здравств, 5%фармација и други. Во фирмата извршуваат активности од сферата на управување и администрација ,комерција, финансии, логистика и организација на производство.

Повеќето жени претприемачи започнале со свој бизнис за да обезбедат с-ва за егзистенција за семејството 46%. Капиталот за почеток на бизнис го обезбедиле од банките 28%, додека 23% вложиле свој личен имот. Долгорочни кредити користеле 44% а краткорочни 22% од претприемачите. Кредитите ги користеле за инвестирање 53% и за обртни средства 23% . Моменталната состојба во работењето е вов фаза на стагнација 45%, а кај 37% има пораст.

Жените претприемачи не ги посочуваат како значителни проблеми немањето на самодоверба, недостаток на информации, знаење и искуство, како и проблемот на

дискриминација. За нив најголеми се проблемите со немање квалификувана работна сила, законската регулатива и даночната политика како и недостатокот на финансиска подршка наниво на држава и недостапни извори за финансирање.
Како други значајни проблеми жените претприемачи ги потенцираат проблемите со ликвидноста и наплатата44% и слабата посетеност на туристичките капацитети 25%.
Како други проблеми спомнати е проблемот со нелојалната конкуренција.
За подршката од општината 84% одговориле дека воопшто ја нема а 11% дека е многу мала. Најголема подршка претприемачите добиле од банките, граѓанските организации, приватните советодавни консалтинг фирми и деловните здруженија и стопански комори. Од тоа 35% отпаѓа на обуки, 30% на финансиска помош и 20% информации.
Повеќето од жените претприемачи многу ретко соработуваат со бизниси од прекуграничниот регион(50%). Најголема соработка има со регионот на Тирана и Драч. Дури 26% од анкетираните воопшто немаат посетено ниту еден регион во Р.Албанија, а и оние кои патувале најповеќе патувале за туризам. Додека сите испитаници одговориле дека се заинтересирани за деловна соработка со претприемачи од Р.Албанија.
Локалните бизниси би соработувале во сферата на трговија 39%, туризам 26%, здравство 11%,и градежништво, услуги и инвестиции 5%.
Предностите на локалните бизниси на жените претприемачи се во најголема мерка конкурентните цени на и високиот квалитет на производи како и користењето на ИТ и интернетот за лесно воспоставување на комуникација. Друга битна предност би била близината на пазарот.
Различните општествени, културни и религиозни ставови жените претприемачи воопшто не ги гледаат како пречка, а слабата комуникација со прекугранични партнери и бизнис мрежи и недоволното искуство во меѓународното работење ,претставува значаен фактор.
Најевидентна пречка за голем број од бизнисите е непознавање на јазикот
Најголеми би биле придобивките во делот на размена на знаење и искуства, потоа зголемување на профитот, зголемениот обем на работа и креирањето на нови работни места. Најлесно би се воспоставиле активностите за размена на информации, знаење и технологии , заеднички настап на саеми и пазари и увоз на репроматерјал.
Локалните фирми на жените претприемачи најповеќе би работеле на заеднички увоз и извоз, трговија, продажба на свои производи и туристички капацитети. На прашањето дали би учествувале на обуки и воспоставување на деловна соработка со бизниси од Р.Албанија 95% од бизнисите на жените претприемачи одговориле потврдно.

Во рамките на интервјуата и анкетите извршено е **испитување и утврдување на потребите за градење капацитет** за жените претприемачи, посебно од областа на потребните обуки. Според нив најпотребни се обуките за: Развивање и проширување на работењето/производите/услугите, Маркетинг настап на пазарот, Продажни вештини, деловна комуникација и преговарање и деловни аспекти на работењето.
Од институциите за подршка беше идентификувана потребата за обуки во делот на проценка на сопственото работење, деловна кореспонденција, маркетинг и промотивни активности и други основни обуки од областа на претприемништвото.

ПРЕГЛЕД НА ПОДАТОЦИТЕ ЗА СОСТОЈБАТА ВО БИЗНИСИТЕ ВО ВО РЕГИОНОТ НА СТРУГА

Во оваа фаза се изврши увид во повеќе релевантни документи, извештаи и истражувања како би се добиле генерални перцепции за состојбата, предизвиците и проблемите во сферата на претприемништвото и посебно во женското претприемништво во регионот на Општина Струга. Од изработените документи во Општина Струга анализирана е Стратегијата за развој на Општина Струга 2007-2011/Профил на Општината со податоци за состојбите и Акциониот план за Вработување 2009-2011со посебен осврт на Анализата на пазарот на трудот. Од Германската Агенција за техничка помош ГТЗ добиен е увид во извештајот за Проценка за рамката за деловно работење во југозападниот регион во кој припаѓа и Струга, како и Анализата на потребите од обуки во малите и средни претпријатија која ја изработила Агенцијата за подршка на претпиемачите во Р.Македонија во 2010г.
Исто така со цел да се добијат податоци за бизнистите кои се активни во Општина Струга, видот на бизнисите, големина, гранка на дејност, број на бизниси кои се водени или управувани од жени , како и бизниси во кои жените учествуваат во управувањето, бројот на вработени и невработени лица, со посебен осврт на жените, се спроведоа сет на активности, состаноци и реализираа контакти за добивање на овие податоци.

Од Заводот за Статистика на Р.Македонија во Скопје добиени се податоци за бројот на население и негова структура, податоци за бројот и структурата на бизнисите, дејностите, нивната големина и други податоци.

	Вкупно	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	80+
Струга										
Вкупно	64 287	6044	11840	5488	9509	9176	6882	3990	2791	854
Мажи	31 989	3766	6036	6065	4730	4560	3429	1800	1225	374
Жени	32 298	3590	5804	5809	4779	4616	3453	2190	1566	480

Населени по старосна и полова структура

Од вкупно 2.061 регистриран субјекти по сектори , според НКД Рев.1, состојба од 31.12.2009г, во секторот Земјоделство, шумарство регистрирани се 50 субјекти, во рибарство 7, во рударство и вадење камен 2, во преработувачка индустрија 173, во градежништво 205, во трговиј на големо и мало 914, регистрирани се 194 хотели и ресторани, 2 субјекти за снабдување со електрична енергија, 173 за сообраќај, 8 за финансиско посредување, 104 во врска со активности за недвижен имот, 5 јавна управа, 22 образование, 84 во здравство и социјална работа и 118 во други комунални и културни активности.

Активни деловни субјекти по големина					
	Вкупно	микро	мали	средни	големи
Струга	2 061	1 277	776	7	1

Од Агенцијата за Вработување на Р.Македонија-Струга, добиени се податоци за бројот на невработени лица -жени од општина Струга во однос на нивна етничка, старосна и образовна структура. Од тука произлегува дека во Општина Струга има вкупно 8.959 невработени лица од кои 3503 се жени, од кои 1.518 се на возраст од20до 29 години, 2010 невработени жени се без квалификација, 622 се жени со средно образование а 331 со завршен факултет.Од вкупниот број на невработени жени 414 чекаат на вработување 7 години а 709жени се невработени повеќе од 8години.

Според подрачната единица на Фондот за Пензиско и здравствено осигурување во Општина Струга, вработени се вкупно 10.026лица од кои 3.704жени.Од вкупниот број на регистрирани земјоделци 284 само 88 се жени, додека од вкупниот број самостојни занаетчии 129 само 21 се жени. Од податоците за бројот на корисници на социјална помош евидентно е дека 76 приматели се жени од вкупниот број на 131 примател на социјална помош во Општина Струга.

Според сите овие извори неможе подетално да се утврди точно бројот на бизнисите во сопственост или кои се управувани од жени. Сепак овие податоци во голема мерка представуваат добра појдовна основа за да се утврдат генералните состојби во претприемачкиот сектор во Општина Струга. Евидентно е дека жените и според бројот и според структурата на образование и време на чекање се во многу понеповолна состојба од мажите во Општина Струга по основ на вработеноста. Исто така жените и во многу поголем процент учествуваат во групата на корисници на социјална помош во што се огледа дека поголем е бројот на жени кои се оставени сами да се грижат за себе и за егзистенцијата на својата фамилија и потешко се справуваат со проблемите на транзицијата. Според искуството на раководителите на наведените институции од кои ги користевме податоците, но и од интервјуираните релевантни претставници на заедницата, жените како сопственици или управители на фирми се јавуваат најчесто во трговијата и тоа со текстил, потоа во угостителство, финансискиот консалтинг, здравствените и стоматошки ординации, фамрацевтски продавници, услужните дејности (фризери, козметика), производство на текстилни производи, приватни станоиздавачи и друго. Пред се тоа се семејни бизниси. Но исто така има случаи каде жените се само наведени како управители но формално со нив управуваат нивните мажите. Жените исто така ги има во повеќе неформализирани бизниси, кои ги работат дома и тоа во подготовка на прехрамбени производи (торти, колачи, пецива), домашни ракотворби(везење, плетење, ткаење, сувенири) и друго.

ЛИСТА СО ИДЕНТИФИКУВАНИ ЖЕНИ ПРЕТПРИЕМАЧИ ОД СТРУШКИОТ РЕГИОН СО КРАТОК ПРОФИЛ

Во втората фаза извршена е поширока идентификација на адекватни субјекти за потребите на истражувањет. Идентификацијата е извршена врз основа на препораките од интервјуата на релевантните чинители /представници на локални институции, агенции, подрачни единици на министерства, НВО и образование, кои посочија локални претприемачи кои се позначајни во нивната дејност, кои предходно соработувале со институциите за подршка, кои активно се занимаваат со деловни активности во пограничниот регион со Албанија но исто така и врз основа на увид и непосредни контакти на терен.

Направени се првични посети на фирмата/лицето или телфонски се контактирани со цел да се мотивираат за соработка и да се идентификуваат оние кои би сакале да партиципираат во проекот. Врз основа на предходна согласност/потврда договорени се термините за нивно анкетирање . Идентификувани беа 52 жени претприемачи, а анкетирани се 38, и тоа во областа на трговија, здравство, производство на текстил, метални производи, хартија и полиестер, и од секторот туризами и угостителство и др .

Р.б	Име и презиме	фирма	Дејност	Опис на фирмата и позицијата	позиција	Големина
1	Adurime Dauti	Expresteks - Струга	Текстилна компанија	Мала компанија лоцирана во Индустриска зона п-во на текстилни производи (долен веш)	зам.директор	мало
2	Perjan Lusho	Apartmani Regata	Туризам	Кафе Регата, издавање на апартмани , опрема за јахти – локација МАшка плажа	управител	неформа лизирано
3	Rivida Spaho	дооел „ХАНА“	бои и лакови	дистрибутер за бои и лакови и друга опрема за домување, увоз од Турција	одговорна за продажба	микро
4	Ана Наумоска	Печатница ЛИК	Печатница	печатење на разни видови матерјали во различни димензии, промотивни матерјали, постери, календари, канцелариски документи -	зам. директор	микро
5	Ана Ојлеска	Цвеќарница АНА	Трговија	продажба на цвеќе и украсни производи локација кај црквата	управител	микро
6	Анита Гагоска	Гаго продукт	обработка на метал и п-во на машини	п-во на машини за пакување и изработка на метална галантерија, изработка на делоив по нарачка на дребонг	зам. директор	микро
7	Аџиоска Јованка	„То-КИ“	ИТ и мобилна телефонија	продажба , поравка и сервисирање на мобилни телефони(декодирање, сателитска телевизија и мрежни уреди .)	управител	микро
8	Бакраческа Царева	Џезо Комерц	Трговија	п-во и трговија на паковен матерјал, хартија за хигиена во разни димензии, средства за лична хигиена и хигиена во домот на големо и мало	Финанс. раководител	мало

9	Билјана Мукоска	Апартмани L&T	Туризам	издавање на апартмани –уристичка населба Езерски лозја	управител	неформа лизирано
10	Весна Митоска	Ресторан „Антика“	угостителство	Ресторан во центарот на Струга,покрај ректа кај дрвениот мост	управител	микро
11	Весна Стојоска	Цвестон	Трговија	трговија со текстилни производи , цвеќе и украсни производи, мрежа на продавници во Струга2 и Охрид 1	зам. директор	мало
12	Викторија Симакоска		Сувенири	про-во на уметнички дела (сувенири) од срма	изработка продавач	неформа лизирано
13	Драгица Стојаноска	Проминг - Струга	градежништво	Производство на бекатон плочки и др.павер елементи, застапник за хидо адитиви матерјали за градежништво	зам. директор	средно
14	Ѓулшен Спахо	Бутик Спахо	Трговија	трговија со текстилни производи- бутик, увоз од Турција	управител	микро
15	Елена Угреновиќ	Хотел Монтенегро	Туризам	сместување и ресторански услуги	директор	мало
16	Ирина Гоџо	кафе Синема	угостителство	кафер ресторан во центарот на Струга	управител	микро
17	Јованоска Катерина	Приватно сместување	туризам	изнајмување на апартмани, приватно смесување лоцирани до реката црн Дрим	управител	неформа лизирано
18	Јоланда Дуни	Дуни ФАрм-	здравство	апотека и регионален застапник за лекови и фармацевтски производи	директор	микро
19	Катерина Наумоска	Дора Арт	Проектантско биро	проектирање на проекти од градежништво и проекти за ентериер	проектант	микро
20	Костојчиноска Менка	КМ консалтинг	консалтинг	стечајни постапки на позначајни стопански капацитети од Струга(информации за потенцјали инвеститори)	директор	микро
21	Крстаноска Аница	ТА АУРА треавел	туризам	Туристичка Агенција-Туристички аранжмани и авио билети	директор	микро
22	Лидија Коваческа	Унипласт	п-во на производи од полиестер	п-во на киосци, резервари, чамци, елементи за канализација и водовод , базени во различни големини и др.полиестерски производи	зам. директор	мало
23	Миранда ШАини	Дентал ЕМ	здравство	изработка на порцелански навлаки и забала, единствени во регионот	директор	микро
24	Мирјана Шикоска	Тимст	Метална индустрија	изработка на печки на дрва и камини за вградување, парни котли (извозно орјентирани – француска лиценца)	директор	мало
25	Монализа Мучева	МИС Ком	картонажа	П-во на картонска амбалажа и парковен матерјал(најголем капацитет во регионот)	директор	средно

26	Наташа Жупаноска	Беладона Фармација	здравство	продажба и застапништво за лекови и фармацевтски производи од УСА и Европ. Производители	директор	микро
27	Наташа Хиохи	Хотел Солферино	туризам	Хотелско сместување и ресторан, услуги за организирање на семинари , веднаш до плажата	директор	мало
28	Оливера Пауноска	Спорт КАфе Паун	угостителство	кафе ресторан и спортска кладилница	Зам. управител	микро
29	Силвана Илкоска	Силви Стил	Текстилна компанија	производство на трикотажни текстилни проезводи- пижами и долен веш	директор	мало
30	Снежана Угриноска	Пицерија „Ангела“- Струга	угостителство	пицерија-ресторан на кејотна Црн Дрим	зам. директор	Микро
31	Софија Гоџоска	Ангор дооел	ИТ галантерија и тонери	Набавка и вградување на тонери и ИТ галантерија (увоз и продажба преку е-продавница)	зам. директор	Микро
32	Татјана Стерјова	ТНТ Еквитекс	трговија	трговија со текстилни производи од увоз	директор	Микро
33	Трајанка Дишлиоска	Таци Апартмани	туризам	издавање на апартмани	управител	неформа лизирано
34	Фериде Спахо	Lege Artis	здравство	заботехничка ординација	директор	Микро
35	Чуркоска Алиса	Норвекс-Импекс	трговија	трговија со опрема за лови риболов	рак.продав ница Струга	микро
36	Наташа Прентоска	Ирис Дент	здравство	детска стоматологија	управител	микро
37	Жаклина Карамачоска	Квантум Екс-Клио	малопродажба	сувенири од рачна изработка, традиционални занаети и книги и монографии за туристи	управител	микро
38	Шулеска Билјана	Шуле-пром	прехрана	продажба на месо и месни производи за хотели, ресторани и домаќинства	управител	микро

АНАЛИЗА НА ГЛАВНИТЕ ПРЕДИЗВИЦИ СО КОИ СЕ СООЧУВААТ ЖЕНИТЕ ПРЕТПРИЕМАЧИ ВО РЕГИОНОТ НА СТРУГА

За да се добијат порелевантни податоци анализата е поделена на два дела и тоа дел на анализа на состојбата врз основа на мислењето на жените претпериемачи и анализа на состојбата врз основа на согледувањата на релевантните чинители. Ова е направено со цел да се добие споредбен увид во тоа како секторот за подршка ја обсервира состојбата во работењето на жените претприемачи и за тоа како претприемачите гледаат на подршката која ја добиват од релевантните институции.

АНАЛИЗА НА СОСТОЈБАТА – ВРЗ ОСНОВА НА АНКЕТАТА НА ЖЕНИТЕ ПРЕТПРИЕМАЧИ

За потребите на анализата изработен е анкетен прашалник идефинирани се прашањата и параметрите кои ќе се анализираат. Врз основа на добиените одговори во продолжение се образложени наодите на анализата:

А.Лични податоци

1.Возраст во време на испитувањето

18-28	29-39	40-49	50-59	60 и повеќе
2	15	16	5	0
5,26%	39,47%	42,11%	13,16%	0,00%

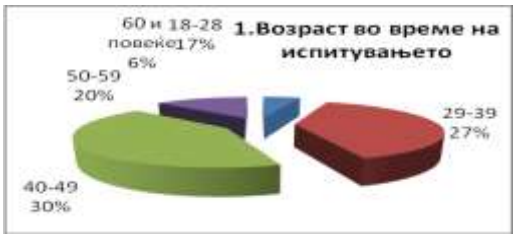

Најголем дел од жените претприемачи во моментот на испитувањето се на возраст од 40-49години и тоа 42% и на возраст од 29-39 со 39,5% застапеност.

2.Формално образование

Основно образование	Средно образование	Виша	Висока	После дипломска
0	19	1	17	1
0,00%	50,00%	2,63%	44,74%	2,63%

Половина од анкетираните се со средношколско образование а 45% се со завршен факултет.

3.Неформално образование

Курс за јазици	Обука за работа на компјутери	Претприемачки вештини	Комуникациски вештини	Стручни семинари	Без формално образование
15	13	9	3	16	9
23,08%	20,00%	13,85%	4,62%	24,62%	13,85%

Само 9 жените претприемачи неучествувале на нитуедна обука, што според релативна застапеност што преставува скоро ¼ (24,3%) од вкупниот број на испитанички. Ова ни покажува дека другиот дел од жените учествувале на повеќе од една обука.

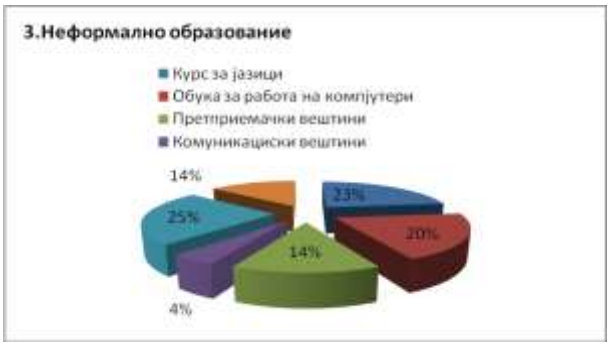

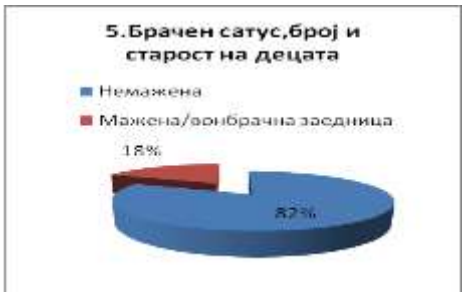

4.Брачен сатус,број и старост на децата

Мажена/вонбрачна заедница	Немажена
31	7
81,58%	18,42%

Скоро 82% од жените претприемачи се во брак ,од кои 23% имаат 2 деца, додека13% едно дета. Просечната старост на децата кај жените кои имаат 2 деца изнесува 15 за првото и 20 год за второто. Ова покажува дека брачниот статус и децата не е пречка за водење на деловни активности доколку постои иницијатива и спремност.

5.Кој води грижа за децата

сама	поделба на обврските	Родителите	Децата живеат посебно
1	19	5	8
3,03%	57,58%	15,15%	24,24%

Кај повеќе од половината (58%)водат грижа за децата заедно со партнерот преку поделба на обврските.

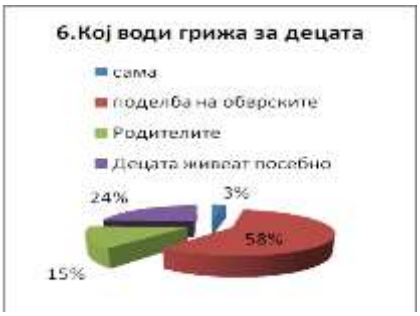

6.Кој води грижа за домот и семејството

сама	поделба на обврските со партнерот	Родителите
7	27	4
18,42%	71,05%	10,53%

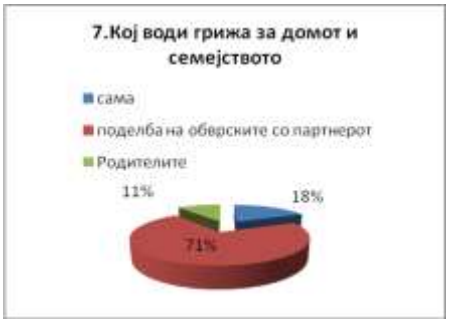

Кај ¾ од анкетираните обврските за грижата за домот ја

делат со партнерот а само 18% обврските се на товар на жената, што значи дека жените претприемачи се поеманципирани и имаат поголем респект од своите брачни партнери.

7.Колку време во текот на денот поминувате на работа

8 часа	Од 8-10 часа	Повеќе од 10 часа
10	20	8
26,32%	52,63%	21,05%

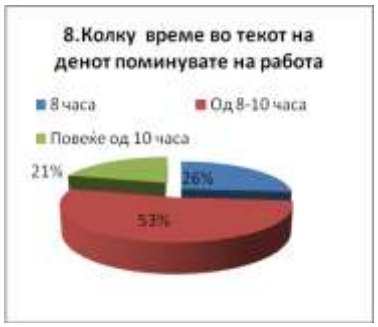

Просечно половина од жените претприемачи поминуваат помеѓу 8-10 часа на работа.
61% имаат 2-4часа слободно време во текот на денот а 18,5% помалку од 2 часа. Повеќето од слободното време го посветуваат на домот и семејството, што ни покажува дека жените имаат многу малку време за себе.

8.Колку слободно време имате во текот на денот

Помалку од 2 часа	Од 2-4 часа	Повеќе од 4 часа
7	23	8
18,42%	60,53%	21,05%

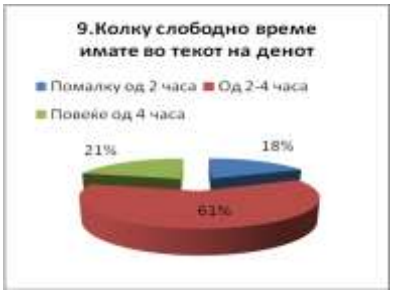

Б.Податоци за фирмата/претпријатието и претприемачот

1.Започнување на самостојната деловна активност, возраст и статус во моментот на почеток

Кога е основано претпријатието?

1990	1991-2000	После 2001
7	8	15
23,33%	26,67%	50,00%

Половина од број на фирми на жените претприемачи се отворени после 2001, додека во предходниот период подеднакво се отворени фирми од жените претприемачи(пред 1990 -7 , од 1991-2000 8фирми) што значи дека се зголемува интензитетот на отворање на свои бизниси од страна на жените претприемачи и јакне свесноста дека не мора да се бара вработување во друга фирма туку дека проблемот на невработеност и лична егзистенција се бара со отворање свој бизнис.

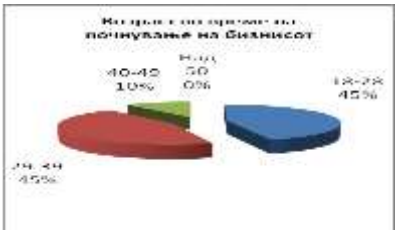

Возраст во време на започнување со приватен бизнис

18-28	29-39	40-49	Над 50
17	17	4	0
45%	45%	11%	0%

Во време на започнување со сопсвен бизнис жените во најголем дел биле на возраст од 18-28 г. 45% и од 29-39 г. 45%. Ова покажува дека во исто време може да се води сопствен бизнис или да се управува и да се формира семејство и да се подигнуваат децата-што значи дека не треба да се одложуваат бракот и децата заради започнување и развој на своја деловна активност.

Работен статус во моментот на започнување со приватен бизнис

Во тек на студиите	невработена	Вработена во приватна фирма	Вработена во општествена фирма
3	14	12	9
8%	37%	32%	24%

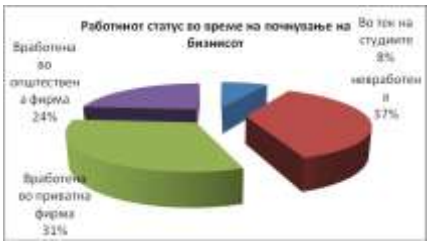

Започнувањето на свој бизнис најголем дел го започнале како невработени 37% и вработени во друга приватна фирма32%. . Половината го продолжиле веќе започнатиот семеен бизнис, додека 29% започнале бизнис со својот брачен другар.

2.Начин на започнување на бизнисот
Како го основавте бизнисот?

сама	Со партнер/ка	Продолжување на Фамилјарен бизнис
8	11	19
21%	29%	50%

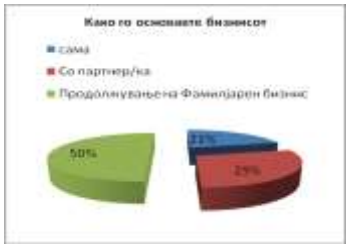

Чија беше идејата да започнете приватен бизнис?

моја	На партнерот	На Родителите	Заедничка со партнерот
14	4	4	16
37%	11%	11%	42%

Најчесто заедничката идеа со партнерот/брачниот другар била поттик за започнување на приватен бизнис 42%, додека во голем дел 37% идеата на жените претприемачи била иницијатор. 9 жени (23%)се вработиле во фирмата на патнерот,додека во 6 случаи (15%) жената претприемач го вработила партнерот во фирмата. Значи дека заедничката идеја на семејна основа ги рефлектира јаките семејни односи и семејни карактеристики и во деловните односи и му дава поголема стабилност, посветеност, одговорност и одржливост на така започнатиот бизнис.

2. Големина на фирмата, дејност и активности
Големина на фирмата

	микро	мало	средно
Број на вработени во претпријатието	30	8	0
Годишен обрт на претпријатието во последната година	28	10	0
	< 10 вработени <50.000е	< 50 вработени <2.000.000е	<250 враб. <10.000.000е

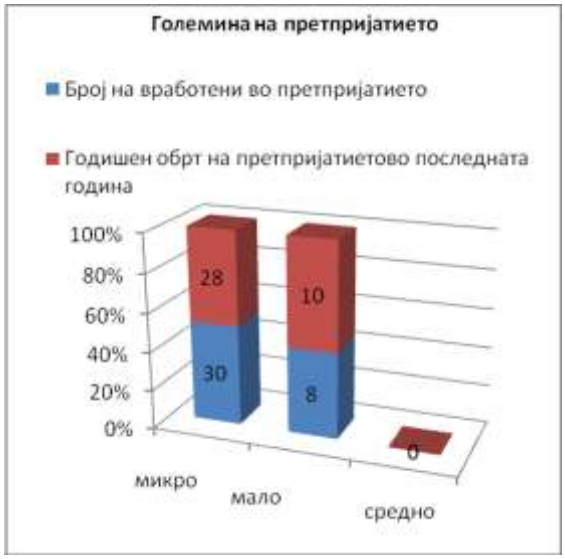

Според бројот на вработени 80% од фирмите на жените претприемачи се микро претпријатија , додека според големината на обрт на средства 27% се мали претпријатија.
Најголем дел од анкетираните отпаѓаат на трговија 38%, туризам 17%, угостителство 10%, 7% здравств, 5%фармација и други. Од нив 55% се управители, 13% заменик директор, 13% работат во

комерција а 13% се само сопственици. Во фирмата извршуваат активности од сферата на управување и администрација ,комерција, финансии, логистика и организација на производство.

B.Специфични податоци за бизнисот

1.Мотив за започнување на бизнисот

Обезбедување с-ва за живот за себе	Обезбедување с-ва за живот за семјеството	Обезбедување с-ва за децата	Докажување на своите деловни способности	профит	Развој на идеа, хоби или вештина	Постигнување независност „сама свој шеф“
9	22	1	7	4	3	2
19%	46%	2%	15%	8%	6%	4%

Повеќето жени претприемачи започнале со свој бизнис за да обезбедат с-ва за егзистенција за семејството 46%, средства за себе 19%, додека 15% ги мотивирало докажувањето на своите професионални способности.

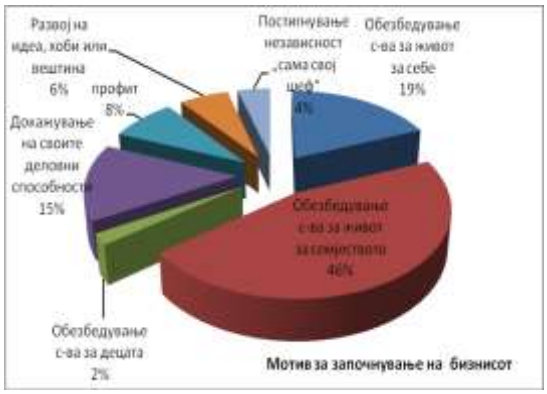

Најголем дел од анкетираните жените претприемачи капиталот за почеток на бизнис го обезбедиле од банките 28%, додека 23% вложиле свој личен имот.

2.Како го обезбедивте почетниот капитал за претпријатието

Барав дејност за која не треба голем капитал	Вложив имот на моите родители	Вложив имот на мојот брачен /вонбр. партнер	Вложив личен имот	Позајмив од родители/ пријатели	банки и др.
4	8	5	11	6	13
9%	17%	11%	23%	13%	28%

Најголем дел користеле кредити од Стопанска банка 31%, Тутунска банка 23%, Прокредит банка 19%, Уни банка 12% , додека во 1 случај зеле кредит од Охридска и Алфа банка .
Долгорочни кредити користеле 44% а краткорочни 22% од претприемачите. Кредитите ги користеле за инвестирање 53% и за обртни средства 23% .

3.Состојба на бизнисот

период	опаѓање	стагнација	пораст
2010-2011	7	17	14
%	18%	45%	37%

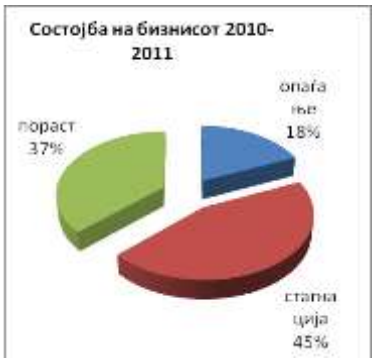

Моменталната состојба во работењето на жените претприемачи е без значителни промени на ниво од предходните периоди 45%, кај 37% има пораст, додека кај 18% е во фаза на опаѓање.

4.Со кои проблеми се соочувате во бизнисот?

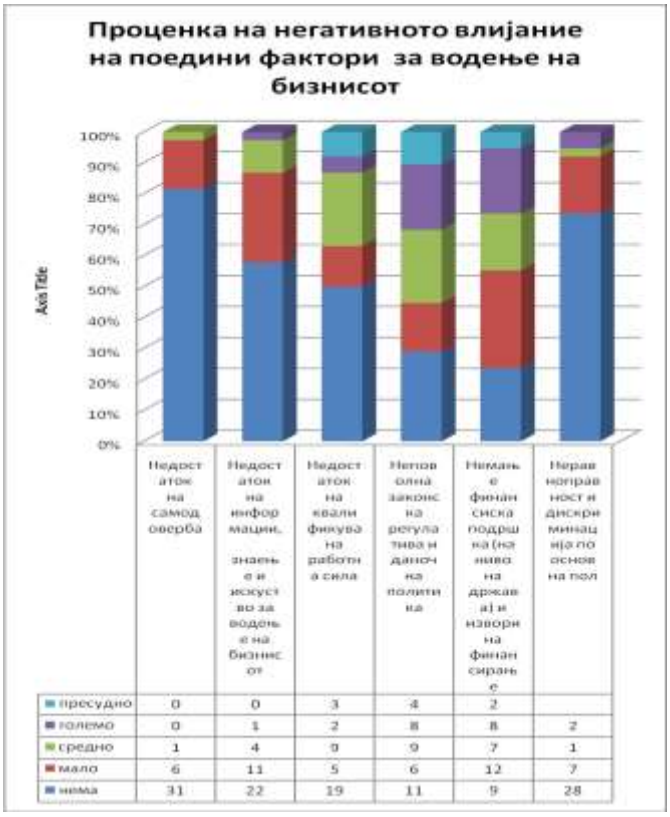

Жените претприемачи не ги посочуваат како значителни проблеми немањето на самодоверба, недостаток на информации, знаење и искуство, како и проблемот на дискриминација. За нив најголеми се проблемите со немање квалификувана работна сила, законската регулатива и даночната политика како и недостатокот на финансиска подршка на ниво на држава и недостапни извори за финансирање.

Како други значајни проблеми жените претприемачи ги потенцираат проблемите со ликвидноста и наплатата 44%, намалената потрошувачка 13% и слабата посетеност на туристичките капацитети 25%.

Како други проблеми спомнати се проблемот со нелојалната конкуренција и потреба од простор за изградба на нови производни хали.

5. Дали добивате поддршка од локална самоуправа?

На прашањето за подршката што ја добиваат претприемачите од општината 84% одговориле дека воопшто ја нема а 11% дека е многу мала. Оние кои одговориле потврдно добиле помош во добивање информации.

6.Дали добивате поддршка од други организации при водењето на бизнисот?

Организација/институција	Воопшто нема	мало	доволно	одлично
Меѓународни организации и институции	34	2	2	
Приватни консалтинг фирми	30	2	6	
НВО	31	5	2	
Банки	25	7	6	
Државни институции	34	2	2	
Деловни здруженија и стопански комори	30	3	5	

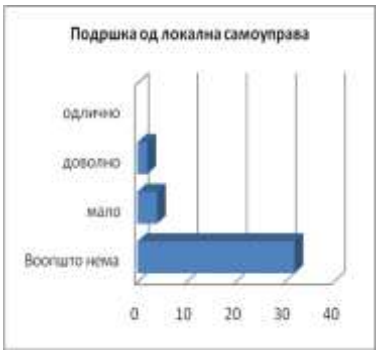

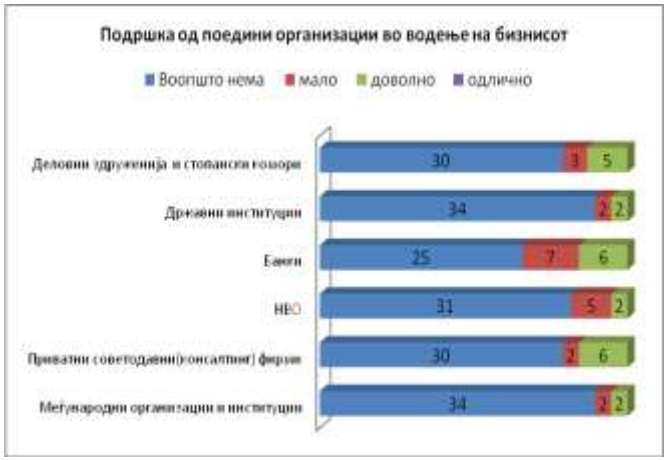

И во однос на подршката од другите инситуции во голем процент подршката за жените претприемачи воопшто ја нема. Најголема подршка претприемачите добиле од банките, граѓанските организации, приватните советодавни консалтинг фирми и деловните здруженија и стопански комори. Дел од жените претприемачи ја спомнаа соработката со АВРМ и АППРМ како продуктивна.

Од тоа 35% отпаѓа на обуки, 30% на финансиска помош и 20% на информации.

II. Истражување на потенцијалот за прекугранична соработка

1.Дали во текот на вашата работа имате соработка со прекугранични бизниси?

често	понекогаш	Многу ретко	никогаш
6	10	19	3
16%	26%	50%	8%

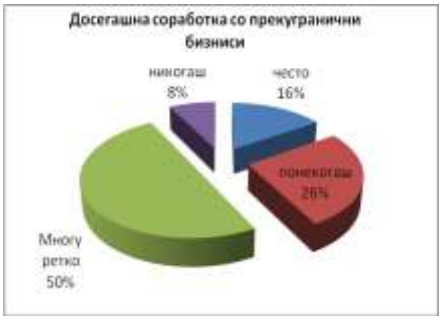

Повеќето од жените претприемачи дури половината многу ретко соработуваат со бизниси од прекуграничниот регион. Најголема соработка има со регионот на Тирана 31% и Драч 12%. Дури 26% од анкетираните воопшто немаат посетено ниту еден регион во Р.Албанија, а и оние кои патувале, најповеќе патувале за туризам. Сите испитаници одговориле дека се заинтересирани за воспоставување на деловна соработка со претприемачи од Р.Албанија. Најголем дел 55% претпоставуваат дека условите за соработка се средни ,пред се поради недостаток на информации и нивна претпоставка е дека има некакви услови. Локалните бизниси би соработувале во сферата на трговија 39%, туризам 26%, здравство 11%,и градежништво, услуги и инвестиции 5%.

2.Дали сте заинтересирани за соработка со бизниси од прекуграничниот регион?

да	не	незнам
38	0	0
100%	0%	0%

3.Дали има можноста за соработка со бизниси од прекуграничен регион?

одлични	добри	средни	лоши	Многу лоши
7	10	21	0	0
18%	26%	55%	0%	0%

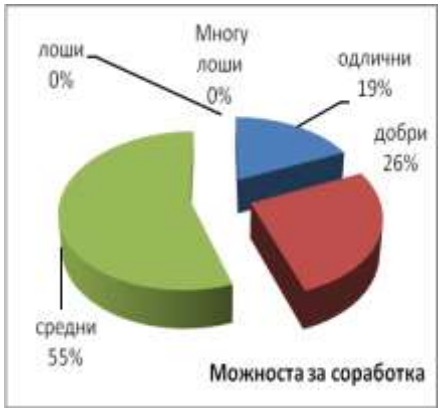

4.Кои се вашите предности за прекугранична соработка?

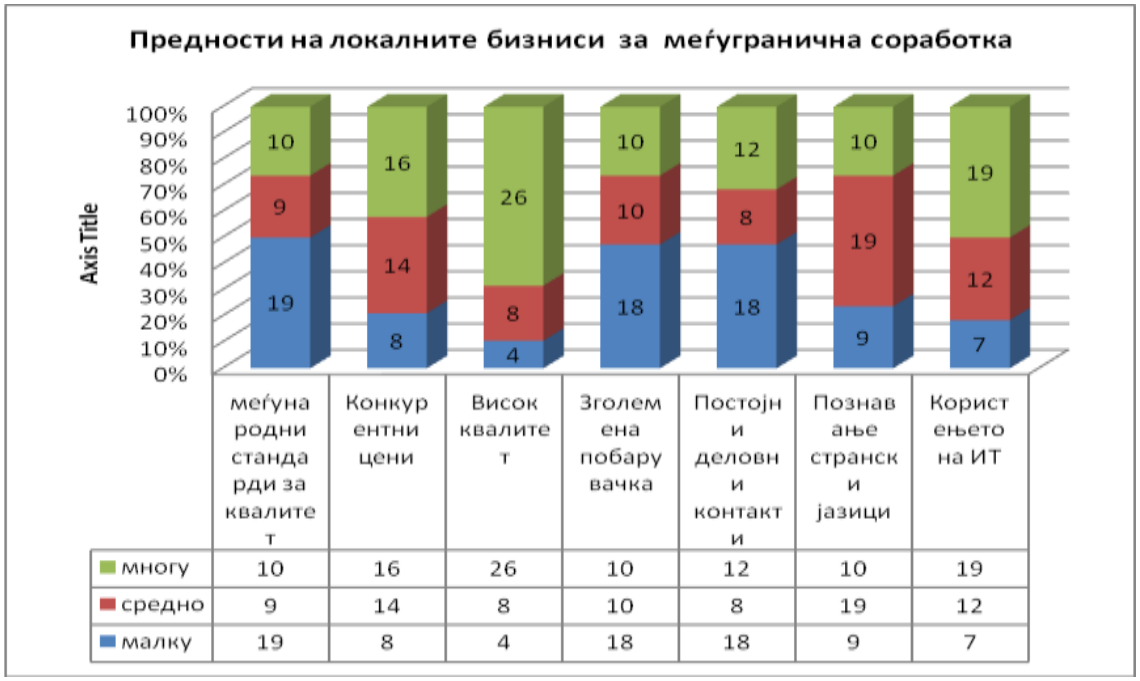

Предностите на локалните бизниси на жените претприемачи се во конкурентните цени на домашните производи (16) и нивниот висок квалитет (26) како и користењето на информатичката технологија и интернетот кои го олесуваат работењето и комуникацијата (19). Други предности би биле близината на пазарот а со тоа и брза и навремена услуга-испорака. Воспоставените стандарди за животна средина за производи од сферата на преработувачката-прехрамбената индустрија и земјоделските производи се исто така позитивен префикс за воспоставување на деловна соработка .

5.Кои се пречките за развој на прекуграничната соработка?

Различните општествени, културни и религиозни ставови жените претприемачи воопшто не ги гледаат како пречка (35), додека слабата комуникација со прекугранични партнери и бизнис мрежи од другата страна на границата и недоволното искуство во меѓународното работење , претставува значаен фактор (19,13). Најевидентна пречка за голем број од бизнисите е непознавање на јазикот .

6.Кои би биле придобивките за вашиот бизнис од воспоставување на деловната соработка?

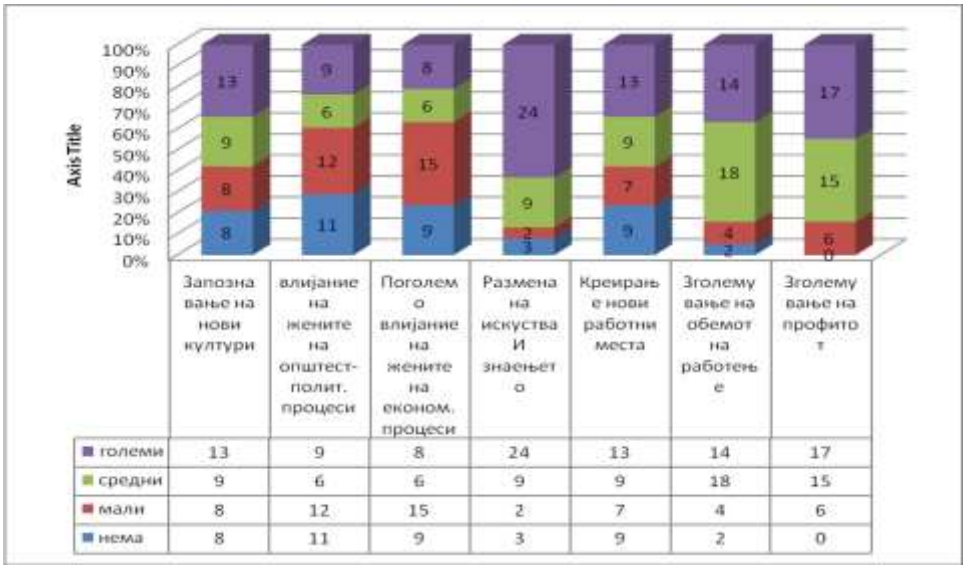

	Запознавање на нови култури	влијание на жените на општест-полит. процеси	Поголемо влијание на жените на економ. процеси	Размена на искуства И знаењето	Креирање нови работни места	Зголемување на обемот на работење	Зголемување на профитот
големи	13	9	8	24	13	14	17
средни	9	6	6	9	9	18	15
мали	8	12	15	2	7	4	6
нема	8	11	9	3	9	2	0

Најголеми би биле придобивките од воспоставување на деловна соработка во делот на размена на знаење и искуства (24), зголемување на профитот (17), зголемен обем на работа (14) и креирање нови рабнотни места (13).

7.Можни сектори/активности во кои наједноставно може да се воспостави деловна соработка?

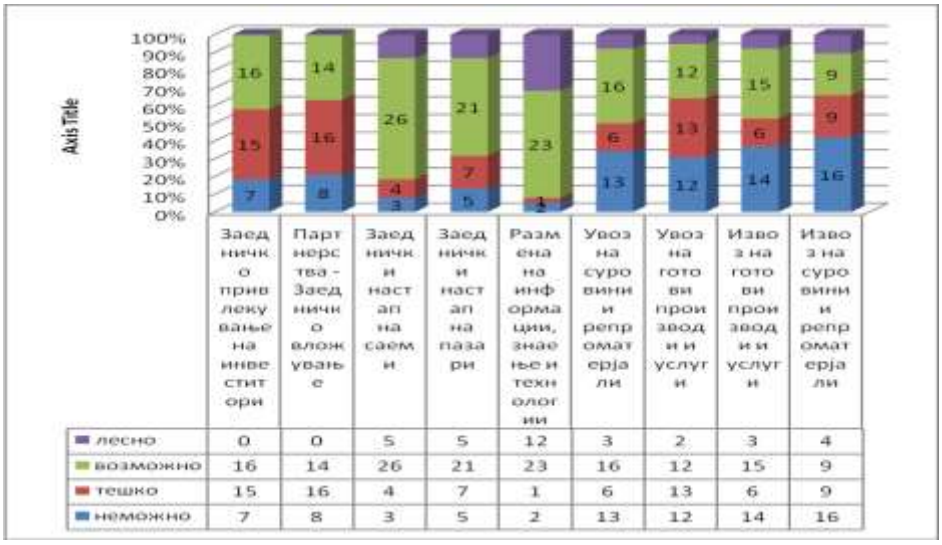

	Заедничко привлекување на инвеститори	Партнерства - Заедничко вложување	Заеднички настап на саеми	Заеднички настап на пазари	Размена на информации, знаење и технологии	Увоз на суровини и репроматеријали	Увоз на готови производи и услуги	Извоз на готови производи и услуги	Извоз на суровини и репроматеријали
лесно	0	0	5	5	12	3	2	3	4
возможно	16	14	26	21	23	16	12	15	9
тешко	15	16	4	7	1	6	13	6	9
неможно	7	8	3	5	2	13	12	14	16

Најлесно би се воспоставиле активностите за размена на информации, знаење и технологии (12), заеднички настап на саеми(26) и пазари (21) увоз на репроматеријал, привлекување инвеститори и извоз на готови производи. Локалните фирми на жените претприемачи најповеќе би работеле на заеднички увоз и извоз 17%, трговија 14%, продажба на свои производи 9% и понуда на туристички капацитети 14%.

На прашањето дали би учествувале на обуки и воспоставување на деловна соработка со бизниси од Р.Албанија 95% од бизнисите на жените претприемачи одговориле потврдно. Само 2 испитанички одговориле негативно.

АНАЛИЗА НА СОСТОЈБАТА – ВРЗ ОСНОВА НА ИНТЕРВЈУТА НА РЕЛЕВАНТНИ ЧИНИТЕЛИ НА ЗАЕДНИЦАТА

Од интервјуирањето на релевантните претставници на локалните власти, агенции, подрачни единици на министерства, граѓански организации и банки на прашањето за тоа кои се предностите за работа на претприемачите во Општина Струга и посебно на жените претприемачи, одговорите се дека тоа е географската лоцираност на регионот, природните ресурси (езеро, река,шуми,земјоделски површини) чистата еколошката средина, со добар проток на луѓе и финансии (туристи, лица на привремена работа во странство), како и близина на аеродромот и граничниот премин со Р.Албанија. Генерална оценка на интервјираните е дека жените претпримачи се покомуникативни и поупорни за разлика од мажите.

Проблемите со кои се соочуваат жените претприемачи во Општина Струга се идентификуваат во неедуцираност за претприемачки активности, неквалификувана работна сила, проблеми со чести измени во законската процедура, нелојалната конкуренција и сивата економија на локално и национално ниво, ликвидноста на фирмите(неможност и доцнење на наплата). Затвореностна пазарот (се мисли на локално ниво) и централизираност на пазарот(на национално ниво) е еден од поевидентните проблеми кошто резултира со немање нови инвестиции и стагнација на локалната економија, локалните бизнисивоопшто не се промовираат, немаат маркетинг пристап, па многу малку клиенти надвор од локалниот пазар се информирани за нивното постоење. Друг проблем е тешкиот пристап до капитал, пред се поради самото работење на фирмите кои плаќањата во голема мера ги вршат вон банкарски(во готово), книговодственото работење е неадекватно и со лош квалитет, што се одразува на добивање неадекватна слика за деловното работење на бизнисот и резултира со неможноста да се добијат кредити од банките. Лоша локална инфраструктура (патишта, паркинзи, осветлување, хигиената) и национална (патна инфраструктура и) се дел од причините за недоволен развој во деловната размена и посебно во туризмот. Нема организиран настап на ниво на сектори, деловни мрежи,здруженија и комуникација на ниво на бизниси. Стереотипите во однос на жената и нејзиното место во семејството и традиционалните патријахални односи се присутни и посебно изразени во руралните средини. Институционални проблеми како организацијата на работата на градинките, училиштата кои работат со работно време кое и одговара само на машката популација ја истоштува жената претприемач која постојано е со обврски и нема слободно време за себе.

Во делот на потребите на жените претприемачи во Општина Струга, посебно потребите во делот на обуки посочени се како приоритетни обуките за проценка на сопственото работење, деловна кореспонденција и водење архива на документи, обука за увоз извоз, маркетинг и промотивни активности, бизнис планирање и основни обуки од областа на претприемништвото, истражување на пазарот и работа со финансии. Генерално од сите интервјуирани напоменато беше дека било какви обуки за овие бизниси се добредојдени бидејќи нивото на едуцираност е на доста ниско во било која сфера.

Моменталните трендови во локалните бизниси во Општина Струга (посебно кај жените претприемачи) можат да се евидентираат како: стагнација и опаѓање кај постоечките бизниси, добра адаптација и пораст во работењето на малите текстилни фирми, незначителна ориентираност кон извоз и ригидна насоченост на бизнисите кон локалните пазари. Во сферата на туризмот во последните години видлив е трендот на зголемување на бројот на туристи од европските држави како резултатот на агажманот на националните институции, туроператори, субвенциите во сферата на туризмот и организираноста на поголемите хотели од регионот. Од друга страна трендот на намалување на бројот на домашни туристи и скратување на туристичката сезона се рефлектира на помалите туристички капацитети, приватни станоиздавачи и другите _____бизниси.

Најголем број на жените претприемачи се вклучени во семејните бизниси, од сферата на

производство и трговија со текстилни производи, услужната дејност- фризери, козметичарки, во сферата на здравство и стоматологија, во трговијата генерално и во банкарството и финансиски консалтинг. Во неформалните бизниси ги има во подготовка на прехрамбени производи(торти, колачи, пециво), изработка на домашни ракотворби, сувенири и слично но се со сезонски карактер.

Најповолните можности за економски развој во Општина Струга се во сферата на туризмот, текстилна индустрија, производство на земјоделски производи и преработка, сточарство, производство на риба. За интезивирање на развојот, потребно е да се подобри локалната инфраструктура, подигне нивото на хигиена и уредување на туристичките локалитети, да се интензивира промоција на локалните бизниси и туристички потенцијали и да се организираат почести состаноци на бизнисите на локално, регионално и прекугранично ниво.

Во Општина Струга институции идентификувани од релевантните претставници задолжени за поддршка на бизнисите се општината, банките, локални единици на министерства, граѓанските организации (НВО), Агенцијата за подршка на земјоделството, Агенцијата за промоција и подршка на туризмот и Агенцијата за вработување на РМ.

Развиена деловна соработка со Р.Албанија моментално имаат бизнисите од градежништвото и трговијата (посебно со градежни матерјали) и земјоделски производи. За зголемување на пограничната соработка со бизнисите од Р.Албанија потребни се активности за воспоставување на деловни контакти генерално и на ново на кластери(форуми, конференции, средби Б2Б), воспоставување на претприемачки мрежи за соработка и нивни деловни претставништва од двете страни на границата, интензивирање на промотивните активности во делот на стопанството и туристичките потенцијали преку иницирање на саеми и изложби. Сето ова мора да има подршка и во делот на инфраструктурата преку изградба на патната мрежа и коридорот 8, изградба на железницата како најкраток пат до пристаништа на јадранскиот брег и најефтин пат до прекуокеанските пазари. Најбрзи и најефикасни резултати би можело да се постигнат во трговијата и туризмот, како и транспортот на стоки и производи. За сето тоа потребна е поинтензивна комуникација на бизнисите и одговорните институции(локални и национални) за подршка на бизнисите од двете страни на границата.

ПРОЦЕНКА НА ПОТРЕБИТЕ ОД ГРАДЕЊЕ КАПАЦИТЕТ НА ИДЕНТИФИКУВАНИТЕ ЖЕНИ ПРЕТПРИЕМАЧИ

За утврдување на потребите за подобрување на вештините на жените претприемачи поставени се соодветни прашања и на анкетираните лица, како и на релевантните репрезенти при интервјуата.

На прашањето каков тип на обуки им се потребни , анкетираните жени претприемачи одговориле дека најповеќе им се потребни обуките за:

- **Развивање и проширување на работењето/производите/услугите**(23)под што анкетираните подразбираат обуки како да ја прошират својата деловна активност, да научат нови аспекти за нивното деловно работење од техничко- технолошки аспект(новини во делот на производство, технологија),организационен(како подобро и поефикасно да ја постават организациската структура на компанијата) и финансиски дел(како да направат анализа, да започнат со инвестицијата, да ги дефинираат основните одредници,фази и пратење на финансирањето на развојот/инвестицијата) ,
- Маркетинг настап на пазарот(20) основни алатки и методологија за равој на производот, цената, креирање и вклучување во соодветни канали за дистрибуција/ продажна мрежа и основи на комуникација со пазарот и потрошувачите-промоција.
- Продажни вештини, (16) Анализа на потребите кај потрошувачите и пазарот, однесувањето на потрошувачите и продавачите, трендови во однос на услуги и грижа за клиентите, комуникација со клиенти
- деловна комуникација и преговарање(15), професионална комуникација и кореспонденција, развивање на комуникациските вештини и вештините за преговарање
- деловни/бизнис аспекти на работењето(15), -анализа, планирање, мониторинг на работењето, процес на деловно одлучување и сл.
- Можности за инвестирање(15) и каде и како да се инвестира, процес на носење на деловна одлука, трендови и можности на локално, регионално и меѓународно ниво
- Информации за законска регулатива(14).- пред се поради честите измени и поребата да се вклопи работењето со регулативата

Каков тип на обуки ви се потребни за подобрување на вашите вештини за водење на бизнисот?

Потребно знаење/вештина	да	%
Организација и управување со човечки ресурси	4	2%
Управување со времето	8	4%
Деловна комуникација и преговарање	15	8%
Извозни можности	11	6%
Деловни аспекти на работењето	15	8%
Можности за инвестирање	15	8%
Водење на финансиите	12	7%
Познавање странски јазици	16	9%
Маркетинг настап на пазарот	20	11%
Познавање на современи технологии	11	6%
Развивање и проширување на работењето/производите/услугите	23	13%
Продажни вештини	16	9%
Информации за законски регулативи	14	8%

Во делот на интервуата со релевентни представници на институциите за подршка на локално ниво беа идентификувани следните потреби на на жените претприемачи во Општина Струга во делот на обуки :

- за проценка на сопственото работење, деловна/бизнис анализа
- , деловна кореспонденција и водење архива на документи,
- обука за увоз извоз,
- маркетинг и промотивни активности
- , бизнис планирање
- основни обуки од областа на претприемништвото,
- истражување на пазарот и
- работа со финансии.

Напоменато беше дека било каква обука за овие бизниси е добредојдена.

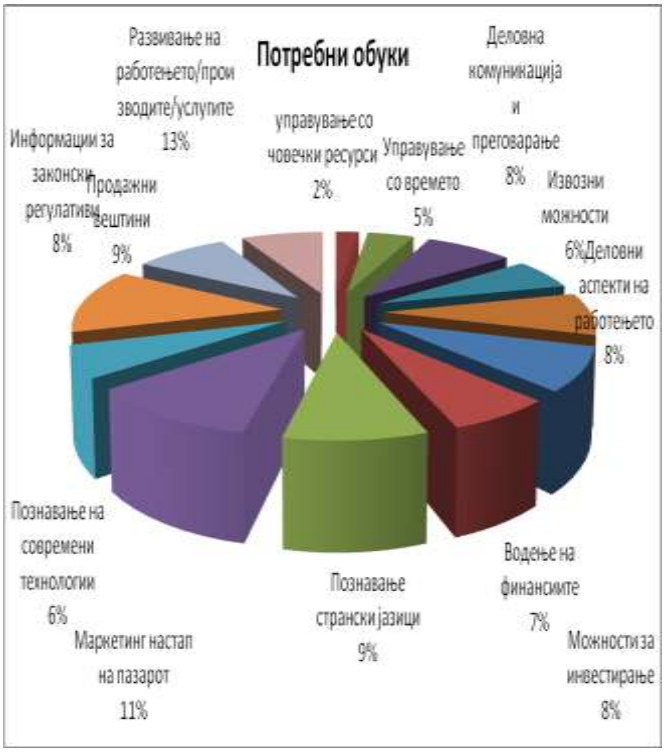

Податоци за претприемништвото во Општина Струга

Активни деловни субјекти по сектори на дејност според НКД Рев.1, по општини , состојба 31 декември 2009														
	Вкупно	Земјоделство, лов и шумарство	Рибарство	Преработувачка индустрија	Градежништво	Трговија на големо и мало;поправк	Хотели и ресторани	Сообраќај, складирање и врски	Финансиско посредување	Активности во врска со недви	Јавна управа и одбрана; задол	Образование	Здравство и социјална работа	Други комунални, културни, општ
Струга	2 061	50	7	173	205	914	194	173	8	104	5	22	84	118

Активни деловни субјекти по големина					
	Вкупно	микро	мали	средни	големи
Струга	2 061	1 277	776	7	1

Продажни капацитети и типови на продавници, по општини

	Вкупно продавници		Класични продавници		Самопослуги		Салони за автомобили		Бутици		Киосци		Пумпни станици	
	Број на продавници	Продажен простор во м2	Број на продавници	Продажен простор во м2	Број на продавници	Продажен простор во м2	Број на продавници	Продажен простор во м2	Број на продавници	Продажен простор во м2	Број на продавници	Продажен простор во м2	Број на продавници	Продажен простор во м2
Струга	756	56 787	649	36 711	79	7 663	0	0	7	265	13	133	8	

Вработени по пол и по возраст			
	Сите		
Струга	Вкупно	Мажи	Жени
вработени	10026	6322	3704
лица кои вршат самост. дејност	129	108	21
Земјоделци	284	196	88
корисници на социјална помош	131	55	76

Број на туристи и ноќевања во 2011, по општини						
	2011M01		2011M02		2011M03	
	туристи	ноќевања	туристи	ноќевања	туристи	ноќевања
Струга						
Домашни туристи	525	1 221	526	930	723	1 691
Странски туристи	481	1 421	272	1 062	869	2 270

	Вкупно	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	80+
Струга										
Вкупно	64 287	6044	11840	5488	9509	9176	6882	3990	2791	854
Мажи	31 989	3766	6036	6065	4730	4560	3429	1800	1225	374
Жени	32 298	3590	5804	5809	4779	4616	3453	2190	1566	480

СПИСОК НА АНКЕТИРАНИ ЖЕНИ ПРЕТПРИЕМАЧИ

Р.б	Име и презиме	фирма	дејност	Опис на фирмата и позицијата	позиција	Големина
1	Adurime Dauti	Expresteks - Струга	Текстилна компанија	п-во на текстилни производи (долен веш)	зам.дирекор	мало
2	Perjan Lusho	Apartmani Regata	туризам	издавање на апартмани	управител	неформализирано
3	Rivida Spaho	дооел „ХАНА“	бои и лакови	дистрибутер за бои и лакови и друга опрема за домување	одговорна за продажба	микро
4	Ана Наумоска	Печатница ЛИК	печатница	печатење на разни видови матерјали во различни димензии	зам. директор	микро
5	Ана Ојлеска	Цвеќарница АНА	трговија	продажба на цвеќе	управител	микро
6	Анита Гагоска	Гаго продукт	обработка на метал и п-во на машини	п-во на машини за пакување и изработка на метална галантерија	зам. директор	микро
7	Аџиоска Јованка	„То-КИ“	ИТ и мобилна телефонија	продажба , поравка и сервисирање на мобилни телефони	управител	микро
8	Бакраческа Царева	Џезо Комерц	трговија	п-во и трговија на паковен матерјал и средства за хигиена	Финансисики раководител	мало
9	Билјана Мукоска	Апартмани L&T	туризам	издавање на апартмани	управител	неформализирано
10	Весна Митоска	Ресторан „Антика“	угостителство	ресторан	управител	микро
11	Весна Стојоска	Цвестон	трговија	трговија со текстилни производи , цвеќе и украсни производи	зам.дирекотор	мало
12	Викторија Симакоска		сувенири	про-во на уметнички дела (сувенири) од срма	изработувач и продавач	неформализирано
13	Драгица Стојаноска	Проминг - Струга	градежништво	Производство на бекатон плочки и др.павер елементи	зам.директор	средно
14	Ѓулшен Спахо	Бутик Спахо	трговија	трговија со текстилни производи	управител	микро
15	Елена Угреновиќ	Хотел Монтенегро	туризам	сместување и ресторански услуги	директор	мало
16	Ирина Гоџо	кафе Синема	угостителство	кафер ресторан	управител	микро
17	Јованоска Катерина	Приватно сместување	туризам	изнајмување на апартмани	управител	неформализирано
18	Јоланда Дуни	Дуни Фарм-	здравство	апотека и регионален застапник за лекови	директор	микро
19	Катерина Наумоска	Дора Арт	Проектантско биро	проектирање на проекти од градежништво и проекти за ентериер	проектант	микро

20	Костојчиноска Менка	КМ консалтинг	консалтинг	стечајни постапки на позначајни стопански капацитети од Струга	директор	микро
21	Крстаноска Аница	ТА АУРА треавел	туризам	Туристичка Агенција-Туристички аранжмани и авио билети	директор	микро
22	Лидија Коваческа	Унипласт	п-во на производи од полиестер	п-во на киосци, резервари, чамци, елементи за канализација и водовод и др.	зам. директор	мало
23	Miranda Shaini	Дентал ЕМ	здравство	изработка на порцелански навлаки и забала	директор	микро
24	Мирјана Шикоска	Тимст	Метална индустрија	изработка на печки на дрва и камини за вградување	директор	мало
25	Монализа Мучева	МИС Ком	картонажа	П-во на картонска амбалажа и парковен материјал	директор	средно
26	Наташа Жупаноска	Беладона Фармација	здравство	продажба и застапништво за лекови	директор	микро
27	Наташа Хиохи	Хотел Солферино	туризам	Хотелско сместување и ресторан	директор	мало
28	Оливера Пауноска	Спорт Кафе Паун	угостителство	кафе ресторан и спортска кладилница	Зам. управник	Микро
29	Силвана Илкоска	Силви Стил	Текстилна компанија	производство на трикотажни текстилни проезводи	директор	Мало
30	Снежана Угриноска	Пицерија „Ангела“-Струга	угостителство	пицерија-ресторан	зам.директор	Микро
31	Софија Гоџоска	Ангор дооел	ИТ галантерија и тонери	Набавка и вградување на тонери и ИТ галантерија	зам. Директор	Микро
32	Татјана Стерјова	ТНТ Еквитекс	трговија	трговија со текстилни производи	директор	Микро
33	Трајанка Дишлиоска	Таци Апартмани	туризам	издавање на апартмани	управител	неформализирано
34	Фериде Спахо	Lege Artis	здравство	заботехничка ординација	директор	Микро
35	Чуркоска Алиса	Норвекс-Импекс	трговија	трговија со опрема за лови риболов	рак.продавница Струга	Микро
36	Наташа Прентоска	Ирис Дент	здравство	детска стоматологија	управител	Микро
37	Жаклина Карамачоска	Квантум Екс-Клио	малопродажба	сувенири и книги	управител	Микро
38	Шулеска Билјана	Шуле-пром	прехрана	продажба на месо и месни производи	управител	Микро

СПИСОК НА ИНТЕРВЈУИРАНИ РЕЛЕВАНТНИ ЧИНИТЕЛИ

Р. бр.	Име и презиме	организација	Опис на организацијата и позицијата
1	Анита Гагоска	НВО Порака Нова -Струга	Третман на лица со интелектуална попреченост и др. Видови хендикеп
2	Аница Палацо	ГТЗ Струга	Раководител на единицата на Германската Техничка помош во Струга
3	Арбреша Влаши	Центар за развој на југозападен плански регион	проектен кординатор з
4	Билјана Тодороска	хотел Дрим	менаџер на продажба
5	Бошко Нелкоски	Хотел Бисер Струга	менаџер
6	Валентина Переска	Агенција за промоција и подршка на туризмот на РМ	
7	Ѓуроска Светлана	СУЦ Нико Нестор Струга	Професор по Бизнис и Претприемништво
8	Елизабета Чадиковска Гаговска	Општина Струга	Раководител на Оддел за Финансии
9	Златко Шурдоски	ЈП Комунално Струга	Одговорен за развој
10	Јасминка Попоска	Локална Агенција за Развој	Проектен Менаџер
11	Јовчески Звонимир	АД Илинден Струга	секретар на производнио продажен сектор
12	Кристина Тодороска Петреска	Канцеларија за комуникација на пратеникот Лилјана Затуроска	одговорна за комуникација
13	Милески Ѓоко	НВО Локална Агенција за Развој-Струга	проектен кординатор за ЕУ проекти
14	Мимоза Поповска	ЕСА - Агенција за подршка на претпријатија –Охрид	директор
15	Мирјана Докоска	Петта Приватна Гимназија-Струга	директор
16	Митре Митрески	Охридска Банка –Струга	раководител на експозитура
17	Надица Николоска	Министерство за економија –Пазарен Инспекторат Струга	раководител
18	Наташа Хиохи	Хотел Солферино Струга	директор
19	Нестор Јаулески	НВО АРЕАЛ -Струга	заштита на животна средина и екосистем на Охридско езеро
20	Оливера Верушеска	Стопанска Банка -Струга	раководител
21	Симон Алексиески	Совет на Општина Струга	Председател на Комисија за ЛЕР
22	Славица Секулоска	Совет на Општина Струга	Председател на Комисија за Финансии и Буџет
23	Слаѓана Калајџиеска Бебекоска	Агенција за подршка на земјоделието –Струга	раководител на единицата во Струга
24	Стефан Голабоски	Агенција за Вработување на РМ Струга	одговорен на Job Club (работен клуб - обуки)
25	Татјана Ноневска	Средно Економско Училиште	Професор по Бизнис и Економија
26	Христијан Ковачески	НВО Парумба Струга	заштита на животна средина и развој на алтернативни видови туризам
27	Џавид Зиба	Агенција за Вработување-Струга	Раководител на Агенција за Вработување

ПРАШАЛНИК ЗА ИНТЕРВЈИРАЊЕ НА РЕЛЕВАНТНИ ЧИНИТЕЛИ

Прашања за интервју со релеватни чинители во заедницата во однос на женското претприемништво

Име на учесникот(лични податоци, организација и позиција):

_____

Име на модераторот:_____

Датум:_____ Место:_____ Времетраење:_____

Цел на интервјуто: да се добијат одговори на прашањата во врска со женското претприемништво во Општина Струга

Генерален водич за интервју:

- Благодарност за учеството на интервјуто. Објаснување на целта на проектот и намената на интервјуто.
- Следење основните правила за комуникација поддржувајќи и насочувајќи го учесникот На крајот, се читаат белешките.

Прашања за учесникот: ~

1. Колку вашата работа е поврзана во соработка со претприемачи и претставници на локални бизниси? Во што се содржи?
2. Дали вашата организација нуди-дава подршка за локалните бизниси и каква?
3. Какво е искуството од соработката со локалните бизниси? Посебно со жените претприемачи?
4. Според вашето мислење, кои се предностите за работа на жените претприемачи во Општина Струга?
5. Според вашето мислење, кои се проблемите со кои се соочуваат жените претприемачи во Општина Струга?
6. Кои се потребите на жените претприемачи во Општина Струга? Посебно потребите во делот на обуки ?
7. Кои се трендовите во локалните бизниси во Општина Струга (посебно кај жените претприемачи во Општина Струга)?
8. Дали имате сознанија во кои дејности во Општина Струга најповеќе се вклучени жените претприемачи? Дали се тоа семејни, формализирани или неформализирани бизниси?
9. Дали воочувате на кој начин најдобро би им помогнале вие и вашата институција во зајакнување на деловната стабилност и раст кај бизнисите на жените претприемачи во Општина Струга?
10. Кои се најповолните можности за економски развој во Општина Струга? Во кои дејности би можело да се постигнат најбрзи и најефикасни резултати? Кои бизниси и со каков сет на активности? Кои би биле нивните можности и потенцијали?
11. Кои институции се задолжени за поддршка на бизнисите во Општина Струга?
12. Дали имате сознанија за бизниси кои имаат развиена деловна соработка со Р.Албанија? Какви активности се потребни за зголемување на пограничната соработка со бизнисите од Р.Албанија? Во кои дејности би можело да се постигнат најбрзи и најефикасни резултати?

Прашалник за анкетирање на идентификувани жени претприемачи

1 Прашалник за анкетирање на жени претприемачи во општина Струга

А.Лични податоци

Име и презиме на претприемачот_____

Име на Фирмата и сектор на работа _____

1.Возраст во време на испитувањето

18-28	29-39	40-49	50-59	60 и повеќе

2.Формално образование

Основно образование	Средно образование	Вишо	Високо	После дипломско

3.Неформално образование

Курс за јазици	Обука за работа на компјутери	Претприемачки вештини	Комуникациски вештини	Стручни семинари	Без формално образование

4.Брачен сатус,број и старост на децата

Мажена	Немажена

Број на деца _____

Старост на децата _____

Б.Податоци за фирмата/претпријатието и претприемачот

1.Започнување на самостојната деловна активност, возраст и статус во момоентот на почеток

Кога е основано претпријатието? _____год.

Возраст во време на започнување со приватен бизнис

18-28	29-39	40-49	Над 50

Работен статус во моментот на започнување со приватен бизнис

Студент	Невработена	Вработена во приватен сектор	Вработена во државен сектор

2.Начин на започнување на бизнисот

Како го основавте бизнисот?

Сама	Со партнер/ка	Семеен бизнис

страна **1** / **5**

2 Прашалник за анкетирање на жени претприемачи во општина Струга

Чија беше идејата да започнете приватен бизнис?

Моја	На партнерот	На Родителите	Заедничка со партнерот

Се вработив во фирмата на мојот патнер _____
Го вработив мојот партнер во мојата фирма ____

2. Големина на фирмата, дејност и активности
Големина на фирмата

Број на вработени во претпријатието во последната година	< 10	< 50	<250	250
Годишен приходи на претпријатието во последната година (во евра)	<50.000	<2.000.000	<10.000.000	10.000.000

Дејност на фирмата_____
Позиција на испитаникот во фирмата_____
Главни активности кои ги извршувате во фирмата_____
_____

B.Специфични податоци за бизнисот

1.Мотив за започнување на бизнисот

Обезбедување средства за живот за себе	Обезбедување средства за живот за семејството	Обезбедување средства за децата	Докажување на своите деловни способности	Профит	Развој на идеја, хоби или вештина	Постигнување независност „сама свој шеф"

2.Како го обезбедивте почетниот капитал за претпријатието

Барав дејност за која не треба голем капитал	Вложив имот на моите родители	Вложив имот на мојот брачен /вонбр. партнер	Вложив личен имот	Позајмив од родители/ пријатели	Банки и др. кредитни линии

Од кои банки сте користеле кредити? _____
Каков тип на кредити сте користеле? _____
(долгорични, краткорочни, име на кредитна линија)
За кои намени сте ги користеле кредитите?_____
(за обртни средства, за инвестиции, за друга намена)

3.Состојба на бизнисот

	опаѓање	стагнација	пораст
2010/2011			

4.Со кои проблеми се соочувате во бизнисот?

Влијание	Нема	Мало	Средно	Големо	Пресудно
Недостаток на самодоверба					
Недостаток на информации, знаење и искуство за водење на бизнисот					
Недостаток на квалификувана работна сила					
Неповолна законска регулатива и даночна политика					

3 Прашалник за анкетирање на жени претприемачи во општина Струга

Немање финансиска подршка и извори на финансирање					
Нерамноправност и родова дискриминација					
Друго (наведи)_____					

Конкретни проблеми со кои се соочувате во секојдневното работење_____

5.Каков тип на обуки ви се потребни за подобрување на вашите вештини за водење на бизнисот?

Обука од областа на:	ДА
Организација и управување со човечки ресурси	
Управување со времето	
Деловна комуникација и преговарање	
Извозни можности	
Деловни аспекти на работењето	
Можности за инвестирање	
Финансии и сметководство	
Странски јазици	
Маркетинг	
Современи технологии и компјутери	
Развивање и проширување на работењето/производите/услугите	
Продажни вештини и односи со клиенти	
Познавање на законската регулатива	
Друго (наведи)_____	

6. Дали добивате поддршка од локална самоуправа?

Организација/институција	Воопшто	Мала	Доволна	Одлична
Локална самоуправа				

Каква поддршка сте добиле од локална самоуправа?

(финансиска поддршка, обуки, вмрежување, информации, совети и друго)

7.Дали добивате поддршка од други организации при водењето на бизнисот?

Организација/институција	Воопшто	Мала	Доволна	Одлична
Меѓународни организации и институции				
Приватни советодавни(консалтинг) фирми				
НВО				
Банки				
Државни институции				
Деловни здруженија и стопански комори				
Друго (наведи) _____				

Каква поддршка сте добиле од овие организации?

(финансиска поддршка, обуки, вмрежување, информации, совети и друго)

II. Истражување на потенцијалот за прекугранична соработка

1.Дали во текот на вашата работа имате соработка со прекугранични бизниси?

Често	Понекогаш	Ретко	Никогаш

Со кој регион/град во Р.Албанија сте соработувале?_____

4 Прашалник за анкетирање на жени претприемачи во општина Струга

Дали сте посетиле некој регион/град во Р.Албанија и кој?_____
Кои биле причините за посета?_____
(лични, деловни, туристички или сл.)

2.Дали сте заинтересирани за соработка со бизниси од прекуграничниот регион?

Да	Не	Не знам

Со каков тип на бизниси (од која дејност)?

_____
_____

3.Дали има можноста за соработка со бизниси од прекуграничен регион?

Одлични	Добри	Средни	Лоши	Многу лоши

4.Кои се вашите предности за прекугранична соработка?

Предност	Мала	Средна	Голема
Поседување меѓународни стандарди за квалитет			
Конкурентни цени на производи/услуги			
Висок квалитет на производи/услуги			
Зголемена побарувачка за поедини производи/услуги			
Постојни деловни контакти и соработка			
Познавање на странски јазици			
Користењето на ИТ во секојдневното работење			
Друго (наведи)_____ _____			

5.Кои се пречките за развој на прекуграничната соработка?

Препрека	Нема	Мала	Средна	Голема	Пресудна пречка
Различни општествени,културни и религиозни ставови					
Отежнат пристап кон прекугранични парнери /претприемачки мрежи					
Недоволно искуство во меѓународно деловно работење					
Друго (Наведи)_____					

6.Кои би биле придобивките за вашиот бизнис од воспоставување на деловната соработка?

Придобивка	Нема	Мала	Средна	Голема
Запознавање на нови култури				
Поголемо влијание на жените на општествените и политичките процеси				
Поголемо влијание на жените на економските процеси				
Размена на искуства и унапредување на знаењето				
Креирање нови работни места				
Зголемување на обемот на работење				
Зголемување на профитот				
Друго (наведи)_____				

7.Можни сектори/активности во кои наједноставно може да се воспостави деловна соработка?

Сектори/активности	Неможно	Тешко	Возможно	Лесно
Заедничко привлекување на инвеститори				
Партнерства -Заедничко вложување				
Заеднички настап на саеми				
Заеднички настап на пазари				
Размена на информации, знаење и технологии				
Увоз на суровини и репроматерјали				

5 Прашалник за анкетирање на жени претприемачи во општина Струга

Увоз на готови производи/услуги				
Извоз на готови производи/услуги				
Извоз на суровини и репроматеријали				
Друго (наведи)_____				

Што би работеле конкретно вие?

_____

_____

*Дали би учествувале на обуки и воспоставување на деловна соработка со бизниси од Р.Албанија? ДА НЕ

ДОПОЛНИТЕЛНИ ПРАШАЊА

1.Кој води грижа за децата

Сама	Поделба на обврските	Родителите	Децата живеат посебно

2.Кој води грижа за домот и семејството

Сама	Поделба на обврските со партнерот	Родителите

3.Колку време во текот на денот поминувате на работа

8 часа	Од 8-10 часа	Повеќе од 10 часа

4.Колку слободно време имате во текот на денот

Помалку од 2 часа	Од 2-4 часа	Повеќе од 4 часа

страна **5** / **5**

ПОДАТОЦИ ЗА НЕВРАБОТЕНОСТА ВО ОПШТИНА СТРУГА

АГЕНЦИЈА ЗА ВРАБОТУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА П - 1- 1

П Р Е Г Л Е Д
на невработени лица
со состојба на 31.05.2011 година

	Центар за вработување	Вкупно	Град	Село
1	2	3=4+5	4	5
1	Берово	3553	1680	1873
2	Битола	17327	12525	4802
3	Валандово	2073	664	1409
4	Велес	13418	9222	4196
5	Виница	3069	1643	1426
6	Гевгелија	3393	2011	1382
7	Гостивар	16983	9521	7462
8	Дебар	3994	2985	1009
9	Делчево	4387	2830	1557
10	Демир Хисар	1916	447	1469
11	Кавадарци	7226	5035	2191
12	Кичево	8171	5048	3123
13	Кочани	8943	5333	3610
14	Кратово	2201	1653	548
15	Крива Паланка	5744	3657	2087
16	Крушево	2014	1152	862
17	Куманово	25820	17178	8642
18	Македонски Брод	2390	1059	1331
19	Неготино	3183	2026	1157
20	Охрид	10056	7960	2096
21	Прилеп	21893	16412	5481
22	Пробиштип	2725	2259	466
23	Радовиш	6471	3192	3279
24	Ресен	2785	1552	1233
25	Свети Николе	3894	2533	1361
26	на град Скопје	69614	59123	10491
27	Струга	8959	2963	5996
28	Струмица	18535	6069	12466
29	Тетово	28411	13455	14956
30	Штип	6324	5984	340
	Вкупно	**315472**	**207171**	**108301**

АГЕНЦИЈА ЗА ВРАБОТУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Образец - 3

П Р Е Г Л Е Д
на невработени лица според национална припадност
со состојба на 31.05.2011 година

	Центар за вработување	Вкупно		Македонци		Албанци		Турци		Роми		Срби		Власи		Бошњаци		Други	
		Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1	Берово	3553	1552	3166	1380	0	0	114	49	257	114	5	3	0	0	0	0	11	6
2	Битола	17327	8221	14831	7044	904	396	514	248	774	401	34	10	20	6	2	2	248	114
3	Валандово	2073	716	1488	530	2	0	396	132	4	2	173	48	0	0	0	0	10	4
4	Велес	13418	6258	10102	4755	1371	614	636	320	286	134	54	7	2	1	174	79	793	348
5	Виница	3069	1200	2606	1004	0	0	32	10	415	181	1	1	1	0	0	0	14	4
6	Гевгелија	3393	1469	3203	1397	2	1	68	24	13	5	99	37	0	0	2	2	6	3
7	Гостивар	16983	5537	3659	1786	10336	2989	1312	283	719	228	21	10	0	0	0	0	936	241
8	Дебар	3994	1566	129	61	1595	708	733	218	453	166	5	3	0	0	0	0	1079	410
9	Делчево	4387	1778	4177	1677	0	0	18	12	172	74	8	6	0	0	1	1	11	8
10	Демир Хисар	1916	906	1861	882	46	19	9	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	Кавадарци	7226	3329	6932	3234	4	2	13	6	200	66	57	16	0	0	0	0	20	5
12	Кичево	8171	3810	3639	1929	2890	1265	856	335	603	213	14	4	1	0	1	0	167	64
13	Кочани	8943	3408	8287	3141	2	1	18	6	607	248	8	5	7	2	0	0	14	5
14	Кратово	2201	1089	2135	1059	0	0	1	1	62	27	1	1	0	0	0	0	2	1
15	Крива Паланка	5744	2656	5506	2540	1	1	0	0	214	101	6	4	0	0	0	0	17	10
16	Крушево	2014	756	1339	600	429	78	61	11	11	4	5	1	117	46	5	5	47	11
17	Куманово	25820	11453	12847	6129	10628	4354	66	14	972	418	1236	500	4	2	0	0	67	36
18	Македонски Брод	2390	1089	1812	868	14	12	549	203	0	0	2	0	0	0	1	0	12	6
19	Неготино	3183	1392	3040	1330	2	2	53	24	35	13	21	6	0	0	0	0	32	17
20	Охрид	10056	4912	8412	4087	475	231	365	151	301	171	25	13	1	1	1	1	476	257
21	Прилеп	21893	10019	17953	8336	685	236	961	311	1681	848	10	6	0	0	141	58	462	224
22	Пробиштип	2725	1229	2711	1222	0	0	0	0	3	1	3	2	0	0	0	0	8	4
23	Радовиш	6471	2456	5145	2097	3	2	1263	333	20	5	13	4	1	0	0	0	26	15
24	Ресен	2785	1214	2127	958	217	84	269	99	100	43	11	1	0	0	1	1	60	28
25	Свети Николе	3894	1472	3754	1407	12	3	68	28	26	18	10	7	11	5	1	1	12	3
26	на град Скопје	69614	30690	38022	19931	22449	6795	923	384	5881	2419	510	238	8	4	178	95	1643	824
27	Струга	8959	3503	3997	1778	3569	1290	157	61	75	27	13	4	4	1	3	2	1141	340
28	Струмица	18535	7771	15533	6649	2	2	2918	1085	10	8	14	5	0	0	0	0	58	22
29	Тетово	28411	10161	5177	2230	22312	7631	210	62	518	171	43	14	0	0	5	2	146	51
30	Штип	6324	2346	5154	1925	4	1	389	99	589	262	18	5	139	36	0	0	31	18
	Вкупно	**315472**	**133958**	**198744**	**91966**	**77954**	**26717**	**12972**	**4514**	**15001**	**6368**	**2420**	**961**	**316**	**104**	**516**	**249**	**7549**	**3079**

АГЕНЦИЈА ЗА ВРАБОТУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Образец - 4

П Р Е Г Л Е Д

на невработени лица според време на чекање на вработување
со состојба на 31.05.2011 година

	Центар за вработување	Вкупно		под 1 месец		од 1 до 5 месеци		од 6 до 11 месеци		од 12 до 17 месеци		од 18 до 23 месеци		2 години		3 години		4 години		5 до 7 години		8 години и повеќе	
		Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени
1	2	3	4	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
1	Берово	3553	1552	47	21	346	146	287	136	214	94	215	78	363	178	245	105	259	137	519	221	1058	436
2	Битола	17327	8221	279	133	1678	768	1726	750	1127	503	1024	461	1611	787	1072	567	1434	734	2304	1050	5072	2468
3	Валандово	2073	716	37	12	185	74	137	46	133	38	113	37	189	73	113	34	119	43	353	109	694	250
4	Велес	13418	6258	192	95	1128	507	1017	484	781	403	875	412	1315	621	1026	460	905	427	2072	884	4107	1965
5	Виница	3069	1200	59	26	327	141	310	119	273	95	206	72	326	132	211	98	173	64	533	200	651	253
6	Гевгелија	3393	1469	85	40	467	217	353	170	284	153	329	182	419	173	274	110	183	70	468	145	531	209
7	Гостивар	16983	5537	262	105	1642	688	1581	482	1394	493	1151	420	1714	619	1255	406	1176	395	1875	584	4933	1345
8	Дебар	3994	1566	49	18	479	223	357	138	293	100	357	155	402	148	357	156	189	93	371	159	1140	376
9	Делчево	4387	1778	76	32	463	178	420	204	397	165	347	153	592	268	286	121	268	106	508	237	1030	314
10	Демир Хисар	1916	906	22	9	141	64	123	50	135	61	120	57	229	136	112	55	114	66	285	154	635	254
11	Кавадарци	7226	3329	114	47	800	381	547	262	504	266	430	214	794	378	525	259	418	196	897	383	2197	943
12	Кичево	8171	3810	175	84	940	448	741	386	526	246	521	234	947	559	617	289	691	311	967	472	2046	781
13	Кочани	8943	3408	126	40	783	332	657	294	640	276	521	209	884	377	520	224	544	204	1641	514	2627	938
14	Кратово	2201	1089	35	12	237	87	163	69	154	57	147	73	228	161	134	80	151	78	397	231	555	241
15	Крива Паланка	5744	2656	106	49	518	195	496	192	399	135	391	173	589	235	455	229	428	227	542	275	1820	946
16	Крушево	2014	756	15	6	122	47	118	60	163	65	89	33	234	126	127	57	83	27	259	93	804	242
17	Куманово	25820	11453	412	184	2665	1204	1948	829	1622	769	1495	667	2656	1336	1850	944	2152	981	3586	1528	7434	3011
18	Македонски Брод	2390	1089	25	13	222	95	232	118	139	81	148	76	250	128	124	53	144	62	475	186	631	277
19	Неготино	3183	1392	118	50	585	267	368	184	302	145	244	100	275	146	145	79	214	116	307	111	625	194
20	Охрид	10056	4912	219	102	1140	550	1100	560	709	356	719	341	1121	564	707	361	625	330	1233	596	2483	1152
21	Прилеп	21893	10019	294	133	1810	832	1526	676	1338	557	1322	600	2032	1012	1597	757	1663	795	2633	1102	7678	3555
22	Пробиштип	2725	1229	48	24	282	104	231	104	193	73	237	111	264	122	164	80	148	81	348	174	810	356
23	Радовиш	6471	2456	88	34	514	196	530	222	524	207	439	201	710	333	480	210	402	195	793	353	1991	505
24	Ресен	2785	1214	32	15	226	100	171	92	181	81	167	99	338	145	270	112	230	101	399	163	771	306
25	Свети Николе	3894	1472	77	35	450	176	415	190	330	127	273	108	454	194	270	114	235	98	487	130	903	300
26	на град Скопје	69614	30690	1629	759	7501	3417	5638	2738	4277	2020	4679	2030	6263	3051	4175	2043	4641	2097	9545	4133	21266	8402
27	Струга	8959	3503	202	110	1161	478	894	406	662	235	725	337	946	372	655	248	520	194	1139	414	2055	709
28	Струмица	18535	7771	286	126	1577	719	1545	732	1009	396	966	405	1797	826	1097	505	1022	390	1726	726	7510	2946
29	Тетово	28411	10161	411	148	2688	960	2050	846	1852	588	1713	645	3245	1340	2301	878	2110	802	3371	1358	8670	2596
30	Штип	6324	2346	159	80	811	339	591	225	519	185	442	177	517	244	353	134	408	156	671	168	1853	638
Вкупно		**315472**	**133958**	**5679**	**2542**	**31888**	**13933**	**26272**	**11764**	**21074**	**8970**	**20405**	**8860**	**31704**	**14784**	**21517**	**9768**	**21649**	**9576**	**40704**	**16853**	**94580**	**36908**

АГЕНЦИЈА ЗА ВРАБОТУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

П - 2

П Р Е Г Л Е Д
на невработени лица според возрасна структура со состојба на 31.05.2011 година

	Центар за вработување	Вкупно		од 15 до 19 години		од 20 до 24 години		од 25 до 29 години		од 30 до 34 години		од 35 до 39 години		од 40 до 44 години		од 45 до 49 години		од 50 до 54 години		од 55 до 59 години		од 60 години и повеќе	
		Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
1	Берово	3553	1552	44	20	363	139	415	200	378	207	394	200	375	173	388	170	456	212	429	177	311	54
2	Битола	17327	8221	292	136	1762	822	2359	1231	1877	1015	1638	896	1617	821	1753	876	2042	954	2319	1067	1668	403
3	Валандово	2073	716	42	14	250	82	249	92	235	91	222	73	206	74	236	88	208	81	250	96	175	25
4	Велес	13418	6258	291	134	1623	758	1728	830	1555	796	1352	705	1371	694	1456	734	1635	760	1476	603	931	244
5	Виница	3069	1200	66	26	370	159	366	153	314	141	274	114	313	121	365	144	367	141	343	139	291	62
6	Гевгелија	3393	1469	71	32	300	141	382	200	354	156	324	139	262	111	321	165	428	182	513	229	438	114
7	Гостивар	16983	5537	527	268	2610	1119	2146	835	1814	594	1724	530	1905	546	1916	565	1778	484	1570	415	993	181
8	Дебар	3994	1566	129	66	607	267	555	234	493	182	457	209	423	185	407	172	406	145	306	87	211	19
9	Делчево	4387	1778	64	25	442	180	503	240	459	209	424	171	506	214	511	225	601	254	515	189	362	71
10	Демир Хисар	1916	906	23	17	207	84	243	136	217	128	232	125	226	102	221	112	232	89	189	84	126	29
11	Кавадарци	7226	3329	109	45	749	344	951	520	819	463	722	378	763	408	768	374	772	364	828	330	745	103
12	Кичево	8171	3810	145	76	962	432	1132	549	982	491	931	468	924	464	879	436	933	429	756	344	527	121
13	Кочани	8943	3408	150	59	903	412	977	433	914	398	896	351	881	338	979	382	1101	407	1226	428	916	200
14	Кратово	2201	1089	37	19	213	88	280	162	247	138	241	139	242	131	283	148	255	110	243	115	160	39
15	Крива Паланка	5744	2656	109	49	562	227	644	335	599	316	538	262	621	323	695	363	777	394	745	303	454	84
16	Крушево	2014	756	21	15	242	104	211	95	241	90	240	88	214	80	263	101	255	92	212	77	115	14
17	Куманово	25820	11453	545	273	3192	1567	3214	1725	3124	1603	3216	1471	3082	1350	2814	1173	2483	1025	2315	861	1835	405
18	Македонски Брод	2390	1089	83	38	318	137	279	147	211	110	240	108	328	166	330	162	290	113	199	85	112	23
19	Неготино	3183	1392	93	47	321	180	384	208	342	177	320	156	324	169	330	140	331	134	392	137	346	44
20	Охрид	10056	4912	213	85	1002	450	1353	721	1079	585	957	510	868	472	1057	590	1176	610	1267	620	1084	269
21	Прилеп	21893	10019	346	176	2451	1154	2925	1440	2648	1349	2526	1210	2416	1137	2362	1133	2385	1071	2174	964	1660	385
22	Пробиштип	2725	1229	31	10	261	105	350	169	253	130	223	126	274	135	361	168	385	174	413	169	174	43
23	Радовиш	6471	2456	125	41	763	316	841	360	802	317	799	317	825	302	730	289	677	264	547	188	362	62
24	Ресен	2785	1214	36	18	309	135	389	190	301	131	290	139	268	115	338	160	396	160	267	107	191	59
25	Свети Николе	3894	1472	77	31	510	199	455	187	360	131	349	147	377	155	442	197	515	210	449	162	360	53
26	на град Скопје	69614	30690	1144	591	7211	3664	8261	4356	7979	3873	8232	3769	7764	3371	7432	3228	7278	3051	8143	3463	6170	1324
27	Струга	8959	3503	356	177	1216	573	1086	463	945	382	999	392	948	353	1033	392	996	383	814	263	566	125
28	Струмица	18535	7771	555	253	2326	1081	2603	1215	2557	1143	2396	1018	2256	923	2028	780	1641	642	1364	534	809	182
29	Тетово	28411	10161	529	274	3547	1704	4029	1786	3623	1445	3460	1347	3469	1131	3265	1012	2716	667	2252	484	1521	311
30	Штип	6324	2346	101	42	561	237	691	309	567	239	489	209	526	189	628	215	863	365	1055	393	843	148
Вкупно		**315472**	**133958**	**6354**	**3057**	**36153**	**16860**	**40001**	**19521**	**36289**	**17030**	**35105**	**15767**	**34574**	**14753**	**34591**	**14694**	**34378**	**13967**	**33571**	**13113**	**24456**	**5196**

АГЕНЦИЈА ЗА ВРАБОТУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

П - 3

П Р Е Г Л Е Д
на невработени лица според степен на образование
со состојба на 31.05.2011 година

	Центар за вработување	Вкупно		НКВ		ПКВ и НСО		КВ		ВКВ		ССО		ВИШО СО		ВИСОКО СО		МАГИСТРИ		ДОКТОРИ	
		Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
1	Берово	3553	1552	1577	669	116	38	616	235	0	0	918	424	60	33	264	153	2	0	0	0
2	Битола	17327	8221	7087	3144	298	35	2798	1087	2	0	4548	2384	721	371	1832	1182	39	17	2	1
3	Валандово	2073	716	1237	427	10	3	231	49	0	0	481	185	18	3	95	49	1	0	0	0
4	Велес	13418	6258	5664	2544	1064	512	2236	767	1	0	3566	1879	182	109	697	441	8	6	0	0
5	Виница	3069	1200	1616	674	151	34	449	101	0	0	681	294	30	13	142	84	0	0	0	0
6	Гевгелија	3393	1469	1365	582	55	21	638	168	0	0	946	481	80	32	306	182	3	3	0	0
7	Гостивар	16983	5537	11474	3411	74	33	1110	191	2	0	3515	1464	86	33	715	401	7	4	0	0
8	Дебар	3994	1566	2638	1153	342	31	139	15	0	0	711	305	43	17	121	45	0	0	0	0
9	Делчево	4387	1778	2226	917	113	34	646	169	0	0	1016	455	78	40	304	161	4	2	0	0
10	Демир Хисар	1916	906	771	369	13	5	306	112	0	0	641	313	40	16	143	90	1	1	1	0
11	Кавадарци	7226	3329	2121	817	64	28	1405	300	0	0	2877	1734	166	88	584	356	9	6	0	0
12	Кичево	8171	3810	4025	1896	516	165	1045	399	0	0	1959	1017	131	62	489	270	5	1	1	0
13	Кочани	8943	3408	3966	1606	441	85	1629	323	0	0	2213	1014	170	69	509	305	15	6	0	0
14	Кратово	2201	1089	966	432	93	74	204	47	0	0	798	446	32	15	108	75	0	0	0	0
15	Крива Паланка	5744	2656	2273	1171	321	27	1202	470	0	0	1585	786	74	27	287	174	1	1	1	0
16	Крушево	2014	756	842	244	177	88	367	118	0	0	472	215	46	29	109	61	1	1	0	0
17	Куманово	25820	11453	14085	6564	729	129	3616	1209	1	0	6128	2814	232	107	1013	624	15	5	1	1
18	Македонски Брод	2390	1089	1370	633	29	14	261	100	0	0	634	293	18	3	77	45	1	1	0	0
19	Неготино	3183	1392	1301	525	23	7	585	137	0	0	981	551	68	28	223	143	2	1	0	0
20	Охрид	10056	4912	3042	1612	902	460	2325	781	0	0	2353	1258	325	160	1086	629	21	11	2	1
21	Прилеп	21893	10019	9942	4514	154	27	4443	1617	5	3	5484	2719	496	285	1346	841	22	12	1	1
22	Пробиштип	2725	1229	886	382	116	82	481	124	0	0	948	474	57	23	235	144	2	0	0	0
23	Радовиш	6471	2456	3452	1197	502	79	633	186	0	0	1530	815	108	53	240	124	6	2	0	0
24	Ресен	2785	1214	1187	528	79	20	274	59	1	1	884	393	68	27	289	184	3	2	0	0
25	Свети Николе	3894	1472	1630	735	130	44	485	97	0	0	1332	445	82	28	233	121	2	2	0	0
26	на град Скопје	69614	30690	30857	12092	827	306	13491	4916	29	20	17330	8931	698	336	6234	3997	140	87	8	5
27	Струга	8959	3503	4952	2010	806	193	978	256	0	0	1527	662	116	49	576	331	4	2	0	0
28	Струмица	18535	7771	11292	4261	513	171	2600	1088	0	0	3254	1763	223	92	639	389	13	6	1	1
29	Тетово	28411	10161	17174	6617	1806	268	2164	366	0	0	5763	2040	136	38	1356	824	11	7	1	1
30	Штип	6324	2346	2810	1047	349	93	785	151	0	0	1602	621	177	86	582	332	18	16	1	0
Вкупно		**315472**	**133958**	**153828**	**62773**	**10813**	**3106**	**48142**	**15638**	**41**	**24**	**76677**	**37175**	**4761**	**2272**	**20834**	**12757**	**356**	**202**	**20**	**11**